

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์
เรื่อง

กระบวนการเรียนทักษะวิชาคีตปฏิภาณของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 หลักสูตร
ดนตรีสากล มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

THE MUSIC IMPROVISATION LEARNING OF THIRD YEAR
STUDENTS IN RAJABHAT PIBULSONGKRAM UNIVERSITY

กมลธรรม เกือบุตร

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ใบอนุญาตการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

พ.ศ. 2559

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
และทบวงมหาวิทยาลัย
กระทรวงศึกษาธิการ

T0216099

รายงานนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พ.ศ. 2559

แบบสรุปผู้บริหาร [Executive Summary]

1. รายละเอียดเกี่ยวกับโครงการวิจัย/แผนงานวิจัย

1.1 ชื่อเรื่อง กระบวนการเรียนทักษะวิชาคิดปฏิภาณของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 หลักสูตรดนตรีสากล มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

THE MUSIC IMPROVISATION LEARNING OF THIRD YEAR STUDENTS IN
RAJABHAT PIBULSONGKRAM UNIVERSITY

1.2 ชื่อผู้วิจัย กมลธรรม เกือบบุตร

หน่วยงานที่สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

หมายเลขโทรศัพท์ 084 0775865

1.3 งบประมาณและระยะเวลาทำวิจัย

ได้รับงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 งบประมาณที่ได้รับ 10,000 บาท

ระยะเวลาทำวิจัย ตั้งแต่ 1 ปี ตั้งแต่ 9/2/2558 ถึง 9/2/2559

2. สรุปโครงการวิจัย [เขียนภาพรวมโครงการในลักษณะย่อและกะทัดรัดที่สามารถใช้ในการเผยแพร่ ผลงานวิจัยได้ โดยแสดงถึงความสำคัญและที่มาของปัญหาในการวิจัย สรุปวัตถุประสงค์ของการวิจัย และระเบียบวิธีการวิจัย ผลการวิจัย คุณสมบัติ/จุดเด่นของผลิตภัณฑ์หรือเทคโนโลยีที่ได้รับ กลุ่มเป้าหมายและประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ การนำไปใช้ประโยชน์ และข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย (ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์)]

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

กระบวนการเรียนรู้ในทักษะวิชาดนตรีประกอบด้วยองค์ความรู้ทางทฤษฎีและการฝึกทักษะปฏิบัติ ซึ่งจำเป็นต้องพัฒนาควบคู่กันไปตลอดระยะเวลาในการศึกษา ทั้งนี้ครูผู้สอนและนักศึกษาต้องทำความเข้าใจในกระบวนการเรียนการสอนให้ดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นเป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตร และได้ผลผลิตบุคลากรทางด้านดนตรีที่จะออกไปปฏิบัติหน้าที่ในอาชีพการงานได้อย่างสมบูรณ์

ทักษะการปฏิบัติด้านดนตรีประกอบด้วย การอ่าน การฟัง และการปฏิบัติ สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยหลักในการเรียนรู้การปฏิบัติดนตรี นอกจากนี้ทักษะในด้านการประพันธ์เพลงและการปฏิบัติดนตรีปฏิภาณเป็นส่วนสำคัญอีกอย่างที่เป็นปัจจัยในการเสริมสร้างความเชี่ยวชาญทางดนตรีให้แก่ นักศึกษาสามารถไป

ประยุกต์ต่อยอดในวิชาชีพได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการปฏิบัติดนตรีปฏิภาณนั้น เป็นทักษะที่ผู้บรรเลงต้องเชื่อมโยงองค์ความรู้ทางด้านทฤษฎีและความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติเข้าด้วยกัน โดยใช้ความสามารถ ไหวพริบปฏิภาณในการสร้างทำนองดนตรีขึ้นมาโดยทันที วิชาดนตรีปฏิภาณเป็นวิชาที่บรรจุอยู่ในหลักสูตรดนตรีสากลของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 โดยมีรายละเอียดคำอธิบายรายวิชาว่า

“พัฒนาความรู้ และเสริมสร้างทักษะการบรรเลงปฏิภาณ ที่อาศัยแนวทำนองกระสวนจังหวะ สำเนียงหลักเสียงเดิม การเคลื่อนตัวจากคอร์ดหนึ่งไปสู่คอร์ดหนึ่ง โดยคำนึงถึงทำนองที่สร้างขึ้นมาสอดคล้องกับคอร์ดที่กำหนดไว้” (หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาดนตรีสากล, 2555)

จากคำอธิบายรายวิชาอาจกล่าวได้ว่า ความสำคัญในการศึกษารายวิชาดนตรีปฏิภาณ จำเป็นต้องทำความเข้าใจในหลักการทางทฤษฎีอย่างถ่องแท้ แล้วนำหลักการดังกล่าวไปปรับใช้ในการสร้างแนวทำนองอย่างเหมาะสม โดยนักศึกษาต้องมีความเข้าใจในความสัมพันธ์ของบันไดเสียงและทางเดินคอร์ด รวมถึงการแบ่งวรรคประโยคทางดนตรีได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสิ่งดังกล่าวต้องอาศัยการสังสมประสบการณ์เป็นระยะเวลานาน รวมถึงพื้นฐานเบื้องต้นทางทฤษฎีดนตรีที่ได้ศึกษามาตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 และ 2 นอกจากนี้การปฏิบัติดนตรีปฏิภาณ เป็นมาตรฐานสำคัญในระดับนานาชาติ เห็นได้จากมาตรฐานทางการปฏิบัติดนตรีของสมาคมดนตรีศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา (NAfME, 2557)

จะเห็นได้ว่าความสำคัญของรายวิชาดนตรีปฏิภาณมีบทบาทต่อมาตรฐานการปฏิบัติดนตรีเป็นอย่างมาก ทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาปัญหา และแนวทางในการรับมือเพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนในรายวิชาดังกล่าวเกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สังเกต และทราบข้อมูลในพื้นฐานทางดนตรีของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 มาช่วงระยะเวลาหนึ่ง เห็นได้ว่านักศึกษาขาดความต่อเนื่องและวินัยในการศึกษาอยู่ในระดับหนึ่ง ทำให้ผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาในรายวิชาที่ผู้วิจัยรับผิดชอบภาระงานสอนมีทิศทางที่ยังไม่สมบูรณ์ ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ จึงต้องการศึกษาถึงปัจจัยที่มีส่วนในการเสริมสร้าง หรือถดถอยในผลการศึกษาในรายวิชาดนตรีปฏิภาณ เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาในอนาคตข้างหน้า และประยุกต์ใช้กับรายวิชาอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ทักษะการปฏิบัติดนตรีปฏิภาณของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 หลักสูตรดนตรีสากล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้อุ้มนักศึกษาดนตรีปฏิภาณของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 หลักสูตรดนตรีสากล นำมาใช้แก้ปัญหาและสร้างแนวทางรับมือในเชิงพฤติกรรมได้

2. ผลวิจัยสามารถประยุกต์ใช้ในการสร้างชุดการสอน เอกสารประกอบการสอน รวมถึงแนวทางในการวัดผลประเมินผลได้

3. เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในรายวิชาอื่น เน้นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรสาขาวิชาดนตรีสากล

ขอบเขตของงานวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ 3 ประเด็น ได้แก่

- 1) กลุ่มประชากร คือ นักศึกษาในหลักสูตรดนตรีสากลชั้นปีที่ 3 ประจำปีการศึกษา 2555 จำนวน 27 คน โดยคัดเลือกกลุ่มอย่างจำนวน 8 คน จากกลุ่มเครื่องมือเอก 4 กลุ่ม
- 2) ระยะเวลาในการศึกษาตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558 - เดือนเมษายน พ.ศ. 2558
- 3) ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลการวิเคราะห์จากปรากฏการณ์จริงในภาคสนามเป็นหลัก และนำเสนอข้อมูลการวิเคราะห์ในมิติของผู้เรียนเท่านั้น

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์และการสังเกตซึ่งมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม โดยสัมภาษณ์ตัวแทนนักศึกษาชั้นปีที่ 3 หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาดนตรีสากล จำนวน 8 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ ซึ่งเลือกจากเครื่องมือเอก 4 กลุ่ม ใช้การสุ่มเลือกกลุ่มละ 2 คน จากจำนวนทั้งหมด 27 คน ซึ่งแบ่งตามเครื่องมือเอก คือ เครื่องสายคิต 11 คน เครื่องสายสี 4 คน เครื่องกระทบ 7 คน และเครื่องลิ่มนิ้ว กด 5 คน แล้วใช้แนวคำถามสัมภาษณ์เกี่ยวกับกระบวนการเรียนและปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียน ทำการสัมภาษณ์สัปดาห์ละ 1 คน คนละ 1 ชั่วโมง แบ่งเป็น 2 ช่วงคือ ก่อนเรียนและหลังเรียน รวมระยะเวลาในการสัมภาษณ์ 16 สัปดาห์

วิเคราะห์ถึงปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้ เพื่อสังเคราะห์หาแนวทางในการแก้ปัญหาและรับมือต่ออุปสรรคใการเรียนการสอนในหลักสูตรดนตรีสากล

ผลการวิจัย

วิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ทั้ง 8 คนมาวิเคราะห์เพื่อหาปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่สัมพันธ์กับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ในแต่ละด้าน เพื่อสังเคราะห์เป็นแนวทางการในการรับมือต่อไป

- 1) ความพร้อมของผู้เรียน

นักศึกษามีการเตรียมตัว และค้นหาความรู้เพิ่มเติมก่อนการเรียนในรายวิชาดนตรีปฏิภาณมีจำนวนน้อยกว่าครึ่งของจำนวนนักศึกษาทั้งหมด กิจกรรมบันเทิงอื่น ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการซ้อม เช่น การเล่นเกมส้อมพิวเตอร์ การใช้โทรศัพท์มือถืออย่างต่อเนื่อง กิจกรรมบันเทิงกลางคืน เป็นต้น ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรวมถึงองค์ความรู้ที่ควรจะได้รับอย่างสมบูรณ์

2) ความสนใจของผู้เรียน

ในด้านความสนใจของนักศึกษาในภาพรวมพบว่า โดยส่วนมากนักศึกษาให้ความสนใจและมีความตั้งใจน้อยกว่าที่ควร การใช้โทรศัพท์มือถือในขณะที่มีการเรียนการสอน ส่งผลให้ความสนใจและตั้งใจในช่วงเวลาระหว่างเรียนลดลงอย่างมาก

3) การจูงใจในการเรียน

สื่อการสอนในรายวิชาที่มีความเป็นวิชาการมากเกินไป ทำให้การเรียนการสอนไม่มีความผ่อนคลาย หรือน่าสนใจเท่าที่ควร ไม่มีแรงจูงใจให้นักศึกษาดังใจเรียน

การหาสิ่งจูงใจให้แก่ตนเองในการเรียนของแต่ละคนมีวิธีการที่แตกต่างกันตามความถนัด แต่โดยส่วนใหญ่ใช้วิธีการหาเพลงที่ตนเองชื่นชอบ หรือศิลปินที่ตนชื่นชอบในการสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้

4) ด้านความจำของผู้เรียน

ไม่มีนักศึกษาคณใดที่สามารถจำบทเพลง หรือแนววิธีการฝึกได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้ทบทวนหลังจากหมดชั่วโมงสอน จะทำการทบทวนเมื่อใกล้ถึงเวลาสอบ หรือบางครั้งทบทวนก่อนถึงคาบเรียนถัดไปอีกสัปดาห์

5) ด้านเชาวน์ปัญญาของผู้เรียน

ทักษะในการแก้ปัญหา หรือเชาวน์ปัญญาของนักศึกษาในภาพรวมพบว่า โดยส่วนใหญ่ไม่สามารถปฏิบัติได้ดีเท่าที่ควร ผู้เรียนต้องใช้เวลาทำความเข้าใจในองค์ประกอบของคอร์สเป็นหลักในการแก้ไขปัญหา เนื่องจากเป็นตัวช่วยในการสร้างแนวทำนอง และประยุกต์จากทำนองของบทเพลงเดิมซึ่งเป็นหลักการสำคัญในการฝึกปฏิบัติดนตรีปฏิภาณ

6) ด้านความถนัดของผู้เรียน

นักศึกษาส่วนใหญ่มีความถนัดในการเรียนรู้ดนตรี มีความสามารถในการรับรู้ระดับเสียง แยกแยะขั้นคู่ รวมถึงเสียงประสานเบื้องต้นได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งเพียงพอต่อการเรียนดนตรี แต่มีนักศึกษาบางคนที่ไม่สามารถเข้าใจและแยกแยะความแตกต่างของระดับเสียงได้ ซึ่งเป็นปัญหาที่ส่งผลให้การเรียนมีอุปสรรค

แนวทางในการรับมือและแก้ไขปัญหา

1) ด้านผู้สอน

ด้านการสอน ผู้สอนควรพัฒนาเทคนิคการสอน ในการอธิบายความจากเรื่องที่นักศึกษาเข้าใจได้ยาก ด้วยกลวิธีหรือยกตัวอย่างให้ดูง่ายขึ้น เพื่อให้ นักศึกษาสามารถปรับตัว และเกิดความสนใจในกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวได้

2) ด้านผู้เรียน

หลักสูตรควรมีการแก้ไขปัญหาเรื่องระเบียบวินัยในการเรียน โดยการตั้งกฎเกณฑ์ที่มีความชัดเจนในการสร้างบทลงโทษ เพื่อให้เป็นตัวอย่างต่อการสร้างระเบียบวินัย ความรับผิดชอบที่นักศึกษาบางคนไม่สามารถบังคับตนเองได้จากสื่อออนไลน์หรือปัจจัยเสี่ยงจากกิจกรรมที่นอกเหนือจากการเรียน

3) ด้านสื่อการสอนและความพร้อมของอุปกรณ์ในการเรียนการสอน

หลักสูตรและผู้สอนควรมีการจัดประชุมร่วมกับคณะในการแก้ไขปัญหาคความพร้อมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนเช่น คอมพิวเตอร์ประจำห้องเรียน อุปกรณ์ขยายเสียง และเครื่องฉายโปรเจ็คเตอร์ที่มีคุณภาพที่มีความพร้อมต่อการใช้งานอยู่ตลอด

อภิปรายผล

การเรียนรู้ทักษะการปฏิบัติคนตรีปฏิภาณให้สามารถประสบผลสำเร็จได้ ต้องมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลากหลายด้านได้แก่ ผู้เรียน สื่อการสอนสอน ผู้สอน บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในชั้นเรียน ซึ่งทุกด้านต้องจุดมุ่งหมายไปในทิศทางเดียวกัน เปรียบเสมือนฟันเฟืองทางการศึกษา ซึ่งหากปัจจัยใดขาดไปหรือไม่สมบูรณ์ ย่อมส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียนการสอนให้เป็นไปในทางลบได้

แนวทางแก้ไขปัญหาและรับมือกับสภาพการเรียนของนักศึกษาในปัจจุบัน ควรมีการพัฒนาทุกปัจจัยไปพร้อมทั้งด้านผู้สอนที่ต้องพัฒนาเทคนิคการสอนให้มีความชัดเจน และเข้าใจง่าย รวมถึงสามารถสร้างเอกสารประกอบการสอนให้ควบคู่กับการเรียนการสอนได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้การปลูกฝังให้ผู้เรียนสามารถวางแผนการเรียนได้โดยตนเอง ควรมีการจัดอบรม และหมั่นติดตามผลจากคณาจารย์ เพื่อให้เกิดเป็นลักษณะนิสัยในการเรียนที่ดี โดยอาจใช้แนวทางการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติมาประยุกต์ใช้ตามรูปแบบของฮาเบอร์ (Haber, 1975 อ้างถึงใน ปรียาพร, 2546: หน้า 95) โดยฮาเบอร์ได้แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นทำความเข้าใจ ผู้เรียนต้องศึกษาขั้นตอนต่าง ๆ ของทักษะอย่างละเอียดจนเข้าใจว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร สามารถอธิบายถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติได้ 2) ขั้นฝึกหัดจนเป็นพฤติกรรมคงที่ ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะได้รับการฝึกฝน มีการแก้ไขพฤติกรรมให้ถูกต้อง จนความผิดพลาดลดน้อยลงและถูกแทนที่ด้วยพฤติกรรมที่ถูกต้อง พัฒนาจนเกิดความชำนาญได้ 3) ขั้นปฏิบัติได้อย่างอัตโนมัติ เป็นขั้นตอนที่โอกาสผิดจะไม่เกิดขึ้น สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง มีความเชี่ยวชาญต่อทักษะนั้นเป็นอย่างดี

ซึ่งหากนักศึกษาสามารถปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าว อาจทำให้ผลสัมฤทธิ์เปลี่ยนแปลงได้ในทิศทางที่ดีขึ้น เพราะทักษะทางการปฏิบัติสามารถพัฒนาได้ตลอด ต่างจากเขาวนปัญญาและความถนัดส่วนบุคคลที่เป็นสิ่งติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด ทั้งนี้ในการเลือกเรียนวิชาชีพคนตรีจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการคัดกรองบุคคลที่มีความถนัดทางด้านดนตรี เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาระหว่างเรียน ทำให้นักเรียนสามารถวางแผนพัฒนาตนก่อนเข้าเรียนระดับอุดมศึกษาได้

ทัศนคติต่อรายวิชาเป็นปัจจัยอีกส่วนที่มีความสำคัญไม่ต่างจากปัจจัยอื่น ๆ เพราะ ทัศนคติจะส่งผลกระทบต่อแรงจูงใจ และความพยายามในการเรียนวิชาต่าง ๆ หากนักศึกษามีทัศนคติที่ไม่ดีกับรายวิชาหนึ่งแล้ว อาจส่งผลให้กระบวนการเรียนไม่เต็มที่ เกิดความเบื่อหน่าย และไม่เปิดใจรับต่อองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ และไม่ใส่ใจต่อผลการเรียน ซึ่งเป็นอุปสรรคในลักษณะลูกโซ่ต่อเนื่องกัน อาจมีผลกระทบกับการเรียนในรายวิชาอื่นต่อไปเช่นกัน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

- 1) การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาในเชิงพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นหลัก ทำให้ผลการวิจัยในบางประเด็นไม่สามารถสะท้อนได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะในด้านผู้สอนและวิธีการสอน ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรมุ่งประเด็นศึกษาให้ครอบคลุมทุกด้าน เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือและสื่อการสอนที่ดีให้แก่นักศึกษา ช่วยให้ประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ในการเรียนดีขึ้นได้
- 2) ผลจากการวิจัยครั้งนี้ เป็นแนวทางในการวิจัยกระบวนการสอนของรายวิชาอื่นๆได้ เพื่อหาความสอดคล้อง ความเหมือนและความแตกต่าง สามารถสร้างหลักการสอนและองค์ความรู้ด้านการสอน คนตรีที่มีความหลากหลายได้
- 3) ผลการวิจัยในครั้งนี้มีขอบเขตที่จำกัด จึงไม่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นตัวแทนกรณีศึกษาใดๆ ได้ เนื่องจากบริบทและปัจจัยด้านความรู้พื้นฐานของแต่ละสถาบันมีความไม่เท่าเทียมกัน จึงควรมีการวิจัยศึกษาเปรียบเทียบเพื่อหาค่ากลางในการสร้างองค์ความรู้แบบสามัญให้แก่ผู้สอนในสถาบันอื่น ๆ ด้วย
- 4) นำวิธีการและผลจากการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแนวทางในการศึกษากระบวนการถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรีในสถาบันการศึกษาอื่น ๆ เพื่อศึกษาแนวทาง จิตวิทยา และวิธีการในกระบวนการสอน ตามสภาพสังคมต่างๆ เหล่านั้น ที่อาจมีความแตกต่างจากงานวิจัยในครั้งนี้
- 5) ควรมีการทำวิจัยต่อยอดจากผลวิจัยในครั้งนี้เพื่อสร้างเครื่องมือ และแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างแท้จริงในการรับมือกับปัญหาของการศึกษาทางด้านดนตรีในศตวรรษที่ 21 รวมถึงการปรับสภาพการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน ที่นักศึกษาจำเป็นต้องรู้รอบและรู้จริงในศาสตร์องค์ความรู้ทางด้านดนตรี

3.บทคัดย่อภาษาไทยและบทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract)

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง กระบวนการเรียนทักษะวิชาชีพศึกษานิเทศก์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 หลักสูตรดนตรีสากล มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ทักษะการปฏิบัติดนตรีศึกษานิเทศก์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้ทั้ง 6 ด้านส่งผลต่อระดับผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาโดย 1) ในด้านความพร้อมของผู้เรียน นักศึกษามีการเตรียมตัว และค้นหาความรู้เพิ่มเติมก่อนการเรียนในรายวิชาดนตรีศึกษานิเทศก์มีจำนวนน้อยกว่าครึ่งของจำนวนนักศึกษาทั้งหมด ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียน 2) ด้านความสนใจของผู้เรียน นักศึกษาใช้โทรศัพท์มือถือในขณะที่มีการเรียนการสอน ส่งผลให้ความสนใจและตั้งใจในช่วงเวลาระหว่างเรียนลดลงอย่างมาก 3) การจูงใจในการเรียน สื่อการสอนในรายวิชาที่มีความเป็นวิชาการมากเกินไป ทำให้การเรียนการสอนไม่มีความผ่อนคลาย หรือน่าสนใจเท่าที่ควร ไม่มีแรงจูงใจให้นักศึกษาดังใจเรียน 4) ด้านความจำของผู้เรียนไม่มีนักศึกษาคิดที่สามารถจำบทเพลง หรือแนววิธีการฝึกได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ 5) ด้านเซวี่ปัญญาของผู้เรียนโดยส่วนใหญ่ไม่สามารถปฏิบัติได้ดี 6) ด้านความถนัดของผู้เรียนนักศึกษาส่วนใหญ่มีความถนัดในการเรียนรู้ดนตรี มีความสามารถในการรับรู้ระดับเสียงแยกแยะขั้นคู่ รวมถึงเสียงประสานเบื้องต้นได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งเพียงพอต่อการเรียนดนตรี

แนวทางในการรับมือและแก้ไขปัญหาด้านการสอน ผู้สอนควรพัฒนาเทคนิคการสอน ในการอธิบายความจากเรื่องที่นักศึกษาเข้าใจได้ยาก ด้วยกลวิธีหรือยกตัวอย่างให้ดูง่ายขึ้น เพื่อให้ นักศึกษาสามารถปรับตัว และเกิดความสนใจในกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวได้ หลักสูตรควรมีการแก้ไขปัญหาเรื่องระเบียบวินัยในการเรียน โดยการตั้งกฎเกณฑ์ที่มีความชัดเจนในการสร้างบทลงโทษ เพื่อให้เป็นตัวอย่างต่อการสร้างระเบียบวินัยให้แก่ นักศึกษา หลักสูตรและผู้สอนควรมีการจัดประชุมร่วมกับคณะในการแก้ไขปัญหาความพร้อมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนเช่น คอมพิวเตอร์ประจำห้องเรียน อุปกรณ์ขยายเสียง และเครื่องฉายโปรเจ็คเตอร์ที่มีคุณภาพที่มีความพร้อมต่อการใช้งานอยู่ตลอด

ABSTRACT

The objective of this study was to investigate the factors that affect learning procedure in Music Improvisation subject of the third year student in music programs in Rajabhat Pibulsonkram University. The qualitative research method was used and the data was collected by formal and informal interview, as well as by participative observation in private lessons. The research results found that:

Factors related to the six areas of learning affect the achievement of students by 1) the availability of learners. Students prepare and find out more about the course before class meeting is less than half of all students that factor affect to the achievement of learning. 2) The interests of the students, the problem are the students use cell phones while on the course, as a result, attention and intention at the time to be greatly reduced. 3) Motivation to learn, the teaching method is too academic that make student to bore and not interest in class study. 4) The memory of the students, no student can remember the whole songs or the technique of practice. 5) The intelligence of the students, most are poor in the problem solving. 6) The ability of the students, most students has the aptitude to learn music. They could perceive pitch and understand the basic of harmony. Thus this is enough to study music

Ways to solve problems of teaching. Teachers should develop teaching techniques with tactics or give examples for easier viewing. It will enable students to adapt and interest in class. The course should have solved the problem of discipline in the classroom. The rules are clear, to create penalties with student who not be in regularity. Course instructor should have held a meeting with the board to resolve a problem with the equipment used in teaching, for example the computers, sound devices and overhead projectors with quality that are ready to use at all.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความกรุณาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามในการให้ทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปีงบประมาณ 2558 และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือ จนทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ในที่สุด

ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ประทีป นักปี รองศาสตราจารย์สธน โรจนตระกูล และดร.ณัฐนิช นักปี

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ประทีป นักปี ที่ปรึกษาโครงการวิจัย ที่ได้ให้คำแนะนำการทำงานวิจัย ขอขอบคุณ ดร.ณัฐนิช นักปี กัลยาณมิตรที่คอยช่วยเหลือ ห่วงใย และคอยเตือนสติให้ผู้วิจัยได้ทำงานวิจัยได้อย่างสมบูรณ์

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อเสรีและคุณแม่อารีย์ เกื้อบุตร บิดามารดาของผู้วิจัย ที่ได้สั่งสอนอบรมเลี้ยงดู ให้ความรักความอบอุ่น เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้วิจัย และสนับสนุนผู้วิจัยในทุก ๆ ด้าน

สุดท้ายนี้คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากงานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่บิดา มารดา บุรพาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ได้ให้การสนับสนุนและกำลังใจจนประสบผลสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

กมลธรรม เกื้อบุตร
กุมภาพันธ์ 2559

หัวข้องานวิจัยเรื่อง	กระบวนการเรียนทักษะวิชาชีพภาคปฏิบัติของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 หลักสูตรดนตรีสากล มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ชื่อผู้วิจัย	กมลธรรม เกื้อบุตร
คณะ/สังกัด	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาดนตรีสากล
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย	ประจำปีงบประมาณ 2558 จำนวนเงิน 10,000 บาท
ระยะเวลาทำการวิจัย	1 ปี ตั้งแต่ 9/2/2558 ถึง 9/2/2559
คำสำคัญ	ดนตรีปฏิบัติการ กระบวนการเรียน ดนตรี

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง กระบวนการเรียนทักษะวิชาชีพภาคปฏิบัติของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 หลักสูตรดนตรีสากล มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ทักษะการปฏิบัติดนตรีปฏิบัติการของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้ทั้ง 6 ด้านส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาโดย 1) ในด้านความพร้อมของผู้เรียน นักศึกษามีการเตรียมตัว และค้นหาความรู้เพิ่มเติมก่อนการเรียนในรายวิชาดนตรีปฏิบัติการมีจำนวนน้อยกว่าครึ่งของจำนวนนักศึกษาทั้งหมด ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียน 2) ด้านความสนใจของผู้เรียน นักศึกษาใช้โทรศัพท์มือถือถึงในขณะที่มีการเรียนการสอน ส่งผลให้ความสนใจและตั้งใจในช่วงเวลาระหว่างเรียนลดลงอย่างมาก 3) การมุ่งใจในการเรียน สื่อการสอนในรายวิชาที่มีความเป็นวิชาการมากเกินไป ทำให้การเรียนการสอนไม่มีความผ่อนคลาย หรือน่าสนใจเท่าที่ควร ไม่มีแรงจูงใจให้นักศึกษาตั้งใจเรียน 4) ด้านความจำของผู้เรียนไม่มีนักศึกษาคิดที่สามารถจำบทเพลง หรือแนววิธีการฝึกได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ 5) ด้านข่าวปัญหาของผู้เรียนโดยส่วนใหญ่ไม่สามารถปฏิบัติได้ดี 6) ด้านความถนัดของผู้เรียนนักศึกษาส่วนใหญ่มีความถนัดในการเรียนรู้ดนตรี มีความสามารถในการรับรู้ระดับเสียงแยกแยะขั้นคู่ รวมถึงเสียงประสานเบื้องต้นได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งเพียงพอต่อการเรียนดนตรี

แนวทางในการรับมือและแก้ไขปัญหาด้านการสอน ผู้สอนควรพัฒนาเทคนิคการสอน ในการอธิบายความจากเรื่องที่นักศึกษาเข้าใจได้ยาก ด้วยกลวิธีหรือยกตัวอย่างให้ดูง่ายขึ้น เพื่อให้ นักศึกษาสามารถปรับตัว และเกิดความสนใจในกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวได้ หลักสูตรควรมีการแก้ไข ปัญหาเรื่องระเบียบวินัยในการเรียน โดยการตั้งกฎเกณฑ์ที่มีความชัดเจนในการสร้างบทลงโทษ เพื่อให้เป็นตัวอย่างต่อการสร้างระเบียบวินัยให้แก่ นักศึกษา หลักสูตรและผู้สอนควรมีการจัดประชุมร่วมกับคณะในการแก้ไข ปัญหาความพร้อมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนเช่น คอมพิวเตอร์ประจำห้องเรียน อุปกรณ์ขยายเสียง และเครื่องฉายโปรเจ็คเตอร์ที่มีคุณภาพที่มีความพร้อมต่อการใช้งานอยู่ตลอด

Research Title	THE MUSIC IMPROVISATION LEARNING OF THIRD YEAR STUDENTS IN RAJABHAT PIBULSONGKRAM UNIVERSITY
Author	Kamontam Kuabutr
Faculty	Humanities and Social science, department of music
Institute	Pibulsongkram Rajabhat University
Year	2016
Keywords	Improvisation, Music, Study

ABSTRACT

The objective of this study was to investigate the factors that affect learning procedure in Music Improvisation subject of the third year student in music programs in Rajabhat Pibulsonkram University. The qualitative research method was used and the data was collected by formal and informal interview, as well as by participative observation in private lessons. The research results found that:

Factors related to the six areas of learning affect the achievement of students by 1) the availability of learners. Students prepare and find out more about the course before class meeting is less than half of all students that factor affect to the achievement of learning. 2) The interests of the students, the problem are the students use cell phones while on the course, as a result, attention and intention at the time to be greatly reduced. 3) Motivation to learn, the teaching method is too academic that make student to bore and not interest in class study. 4) The memory of the students, no student can remember the whole songs or the technique of practice. 5) The intelligence of the students, most are poor in the problem solving. 6) The ability of the students, most students has the aptitude to learn music. They could perceive pitch and understand the basic of harmony. Thus this is enough to study music

Ways to solve problems of teaching. Teachers should develop teaching techniques with tactics or give examples for easier viewing. It will enable students to adapt and interest in class. The course should have solved the problem of discipline in the classroom. The rules are clear, to create penalties with student who not be in regularity. Course instructor should have held a meeting with the board to resolve a problem with the equipment used in teaching, for example the computers, sound devices and overhead projectors with quality that are ready to use at all.

สารบัญเรื่อง

บทที่	หน้า
แบบสรุปผู้บริหาร (Executive Summary)	ก
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทคัดย่อภาษาไทย	ญ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฎ
สารบัญเรื่อง	ฎ
1 บทนำ.....	1
ความสำคัญและที่มา.....	1
วัตถุประสงค์ของงานวิจัย.....	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	2
ขอบเขตของงานวิจัย.....	2
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	3
สมมติฐานและกรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย	3
2 ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	4
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	4
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย.....	12
การเตรียมการเบื้องต้น.....	12
การเก็บข้อมูล	12
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	13
วิธีการและขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	15
การจัดกระทำกับข้อมูล.....	15
การตรวจสอบข้อมูล.....	15
การวิเคราะห์และการสังเคราะห์ข้อมูล	15
การนำเสนอข้อมูล	16
4 ผลการวิจัย.....	17
ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อการเรียนรู้ในมิติของผู้เรียน.....	17
วิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อการเรียนรู้.....	30
แนวทางในการรับมือและแก้ไขปัญหา.....	32
5 อภิปรายและวิจารณ์ผล สรุป และข้อเสนอแนะ.....	34
สรุปผลการวิจัย.....	34
อภิปรายผลการวิจัย.....	41
ข้อเสนอแนะ.....	43
บรรณานุกรม.....	44
ภาคผนวก.....	47
ประวัติผู้วิจัย.....	56

บทที่ 1 บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

กระบวนการเรียนรู้ในทักษะวิชาดนตรีประกอบด้วยองค์ความรู้ทางทฤษฎีและการฝึกทักษะปฏิบัติ ซึ่งจำเป็นต้องพัฒนาควบคู่กันไปตลอดระยะเวลาในการศึกษา ทั้งนี้ครูผู้สอนและนักศึกษาต้องให้ความสนใจในกระบวนการเรียนการสอนให้ดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นเป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตร และได้ผลผลิตบุคลากรทางด้านดนตรีที่จะออกไปปฏิบัติหน้าที่ในอาชีพการงานได้อย่างสมบูรณ์

ทักษะการปฏิบัติด้านดนตรีประกอบด้วย การอ่าน การฟัง และการปฏิบัติ สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยหลักในการเรียนรู้การปฏิบัติดนตรี นอกจากนี้ทักษะในด้านการประพันธ์เพลงและการปฏิบัติดนตรีปฏิภาณเป็นส่วนสำคัญอีกอย่างที่เป็นปัจจัยในการเสริมสร้างความเชี่ยวชาญทางดนตรีให้แก่ นักศึกษาสามารถไปประยุกต์ต่อยอดในวิชาชีพได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการปฏิบัติดนตรีปฏิภาณนั้น เป็นทักษะที่ผู้บรรเลงต้องเชื่อมโยงองค์ความรู้ทางด้านทฤษฎีและความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติเข้าด้วยกัน โดยใช้ความสามารถ ไหวพริบปฏิภาณในการสร้างทำนองดนตรีขึ้นมาโดยทันที วิชาดนตรีปฏิภาณเป็นวิชาที่บรรจุอยู่ในหลักสูตรดนตรีสากลของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 โดยมีรายละเอียดคำอธิบายรายวิชาว่า

“พัฒนาความรู้ และเสริมสร้างทักษะการบรรเลงปฏิภาณ ที่อาศัยแนวทำนองกระสวนจังหวะ สำเนียงหลักเสียงเดิม การเคลื่อนตัวจากคอร์ดหนึ่งไปสู่คอร์ดหนึ่ง โดยคำนึงถึงทำนองที่สร้างขึ้นมาสอดคล้องกับคอร์ดที่กำหนดไว้” (หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาดนตรีสากล, 2555)

จากคำอธิบายรายวิชาอาจกล่าวได้ว่า ความสำคัญในการศึกษารายวิชาดนตรีปฏิภาณ จำเป็นต้องทำความเข้าใจในหลักการทางทฤษฎีอย่างถ่องแท้ แล้วนำหลักการดังกล่าวไปปรับใช้ในการสร้างแนวทำนองอย่างเหมาะสม โดยนักศึกษาต้องมีความเข้าใจในความสัมพันธ์ของบันไดเสียงและทางเดินคอร์ด รวมถึงการแบ่งวรรคประโยคทางดนตรีได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสิ่งดังกล่าวต้องอาศัยการสั่งสมประสบการณ์เป็นระยะเวลานาน รวมถึงพื้นฐานเบื้องต้นทางทฤษฎีดนตรีที่ได้ศึกษามาตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 และ 2

นอกจากนี้การปฏิบัติดนตรีปฏิภาณ เป็นมาตรฐานสำคัญในระดับนานาชาติ เห็นได้จากมาตรฐานทางการปฏิบัติดนตรีของสมาคมดนตรีศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา ประกอบด้วย

1. การร้องเพลง แบบเดี่ยวและรวม ในผลงานเพลงที่หลากหลาย
2. การบรรเลงเครื่องดนตรี แบบเดี่ยวและรวม ในผลงานเพลงที่หลากหลาย
3. การปฏิบัติดนตรีปฏิภาณทำนอง แปรทำนอง และบรรเลงสนับสนุน
4. การประพันธ์เพลง และการเรียบเรียงเพลง
5. การอ่านและการบันทึกโน้ต

6. การฟัง วิเคราะห์และบรรยายดนตรี

7. การประเมินผลการปฏิบัติดนตรี

8. มีความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับศิลปะแขนงอื่น ๆ

9. มีความเข้าใจดนตรีในบริบททางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม (NAFME, 2557)

จะเห็นได้ว่าความสำคัญของรายวิชาดนตรีปฏิภาณมีบทบาทต่อมาตรฐานการปฏิบัติดนตรีเป็นอย่างมาก ทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาปัญหา และแนวทางในการรับมือเพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนในรายวิชาดังกล่าวเกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สังเกต และทราบข้อมูลในพื้นฐานทางดนตรีของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 มาช่วงระยะเวลาหนึ่ง เห็นได้ว่านักศึกษาขาดความต่อเนื่องและวินัยในการศึกษาอยู่ในระดับหนึ่ง ทำให้ผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาในรายวิชาที่ผู้วิจัยรับผิดชอบภาระงานสอนมีทิศทางที่ยังไม่สมบูรณ์ ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ จึงต้องการศึกษาถึงปัจจัยที่มีส่วนในการเสริมสร้าง หรือ ถดถอยในผลการศึกษาในรายวิชาดนตรีปฏิภาณ เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาในอนาคตข้างหน้า และประยุกต์ใช้กับรายวิชาอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ทักษะการปฏิบัติดนตรีปฏิภาณของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 หลักสูตรดนตรีสากล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนเรียนรู้ทักษะการปฏิบัติดนตรีปฏิภาณของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 หลักสูตรดนตรีสากล นำมาใช้แก้ไขปัญหาและสร้างแนวทางรับมือในเชิงพฤติกรรมได้

2. ผลวิจัยสามารถประยุกต์ใช้ในการสร้างชุดการสอน เอกสารประกอบการสอน รวมถึงแนวทางในการวัดผลประเมินผลได้

3. เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในรายวิชาอื่น เน้นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรสาขาวิชาดนตรีสากล

ขอบเขตของงานวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ 3 ประเด็น ได้แก่

1) กลุ่มประชากร คือ นักศึกษาในหลักสูตรดนตรีสากลชั้นปีที่ 3 ประจำปีการศึกษา 2555 จำนวน 27 คน โดยคัดเลือกกลุ่มอย่างจำนวน 8 คน จากกลุ่มเครื่องมือเอก 4 กลุ่ม

2) ระยะเวลาในการศึกษาตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558 - เดือนเมษายน พ.ศ. 2558

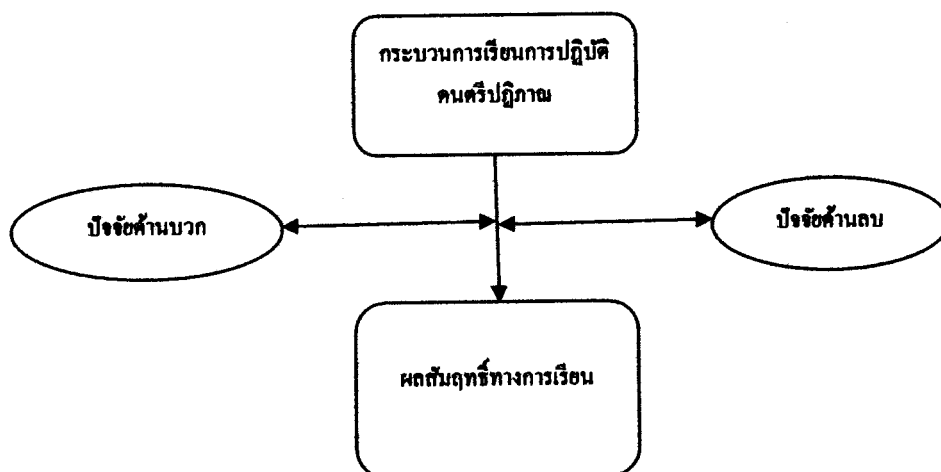
3) ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลการวิเคราะห์จากปรากฏการณ์จริงในภาคสนามเป็นหลัก และนำเสนอข้อมูลการวิเคราะห์ในมิติของผู้เรียนเท่านั้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ดนตรีปฏิภาณ หมายถึง การบรรเลงดนตรีโดยใช้ไหวพริบปฏิภาณคิดแนวทำนองใหม่ขึ้นทันทีทันใด ให้ทำนองกับจังหวะมีความสอดคล้องกับโครงสร้างของบทเพลงนั้น ๆ
2. ปัจจัยด้านบวก คือ ปัจจัยที่ส่งเสริมให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ เช่น ความชอบส่วนบุคคล ความรับผิดชอบ เป็นต้น
3. ปัจจัยด้านลบ คือ ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ เช่น อคติส่วนบุคคล การขาดวินัย เป็นต้น

สมมติฐานและกรอบแนวคิดของโครงการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอกรอบแนวคิดการวิจัยตามแผนภูมิด้านล่าง เพื่อศึกษาหาความสอดคล้องของปัจจัยทางด้านบวกและด้านลบ ที่ส่งผลต่อกระบวนการเรียนของนักศึกษาในรายวิชาดนตรีปฏิภาณ

บทที่ 2

ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนการสอนดนตรี การปฏิบัติศิลปปฏิภาณ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย โดยผู้วิจัยได้สรุปเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 ทฤษฎีการเรียนรู้

การศึกษาถึงพฤติกรรม การรับรู้หรือการเรียนรู้ของมนุษย์นั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการเรียนการสอน เพื่อเข้าใจลักษณะทางพฤติกรรมของมนุษย์แต่ละวัย ความต้องการความสามารถในการรับรู้ การตอบสนองต่อสิ่งเร้า ซึ่งการศึกษาสิ่งเหล่านี้ ช่วยเป็นแนวทางในการวางแผนกลยุทธ์ในการสอน เพื่อให้การสอนประสบผลสำเร็จ ทฤษฎีและแนวคิดด้านการเรียนรู้ของมนุษย์นั้น นักจิตวิทยาได้ศึกษาและคิดทฤษฎีขึ้นมาหลายกลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาจากตำรา หนังสือที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีจิตวิทยาการเรียนรู้ ทิศนา ขัมมณี (2553: 50-76) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้จากนักจิตวิทยา กลุ่มต่างๆ สรุปดังนี้

(1) ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) นักทฤษฎีกลุ่มนี้เชื่อว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นจากการวางเงื่อนไข โดยการใช้การเสริมแรงทั้งทางบวกและลบ เช่น การให้รางวัลและการลงโทษ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นตัวกำหนด ให้ผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ต้องการออกมา หรือหยุดพฤติกรรมที่ไม่ต้องการให้ลดลงไป เพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้ นักจิตวิทยาคนสำคัญในกลุ่มนี้ได้แก่ พาฟลอฟ (Ivan P. Pavlov) วัตสัน (John B. Watson) และสกินเนอร์ (Burrhus F. Skinner) ทฤษฎีที่สำคัญในกลุ่มนี้ ได้แก่

ก. ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ (Thorndike's Connectionism) โดยธอร์นไดค์ (Thorndike) เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ซึ่งมีหลายรูปแบบ บุคคลจะมีการลองผิดลองถูก ปรับเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะพบแบบการตอบสนองที่สามารถให้ผลที่พึงพอใจมากที่สุด เมื่อเกิดการเรียนรู้แล้วบุคคลจะใช้รูปแบบการตอบสนองที่เหมาะสมเพียงรูปแบบเดียว และจะพยายามใช้รูปแบบนั้นเชื่อมโยงกับสิ่งเร้าในการเรียนรู้ต่อไปเรื่อยๆ

ข. ทฤษฎีการวางเงื่อนไข (Conditioning Theory) มีแนวคิดต่าง ๆ ดังนี้

- ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบอัตโนมิติ (Classical Conditioning) ของ พาฟลอฟ (Pavlov) สรุปว่า การเรียนรู้ของสิ่งมีชีวิตเกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไข (Conditioned stimulus)

- ทฤษฎีการวางเงื่อนไขของวัตสัน (Watson) สรุปลงได้ว่า พฤติกรรมเป็นสิ่งสามารถควบคุมให้เกิดขึ้นได้ โดยการควบคุมสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขให้สัมพันธ์กับสิ่งเร้าตามธรรมชาติ การเรียนรู้จะคงทนถาวร หากมีการให้สิ่งเร้าที่สัมพันธ์กันนั้นควบคู่กันไปอย่างสม่ำเสมอ แสดงว่าพฤติกรรมมนุษย์นั้นสามารถสร้างขึ้นและทำให้ลดลงจนหายไปได้

- ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบโอเปอเรนต์ (Operant Conditioning) ของ สกินเนอร์ (Skinner) โดยจากการทดลองของสกินเนอร์สรุปได้ว่า การกระทำใด ๆ ถ้าได้รับการเสริมแรงจะมีแนวโน้มที่เกิดขึ้นอีก ส่วนการกระทำที่ไม่ได้รับการเสริมแรงนั้นมีแนวโน้มจะค่อย ๆ ลดลงและหายไปมากที่สุด และการเสริมแรงที่มีความหลากหลายทำให้การตอบสนองคงทนกว่าการเสริมแรงที่ตายตัว

ค. ทฤษฎีการเรียนรู้ของฮัลล์ (Hull's Systematic Behavior Theory) สามารถสรุปได้ว่า 3.1) กฎแห่งสมรรถภาพในการตอบสนอง (Law of Reactive Inhibition) กล่าวคือ เมื่อร่างกายเมื่อยล้า การเรียนรู้จะลดลง 3.2) กฎแห่งการลำดับกลุ่มนิสัย (Law of Habit Hierarchy) เมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้น แต่ละคนจะมีการตอบสนองต่าง ๆ กัน 3.3) กฎแห่งการไล่ระดับบรรลุเป้าหมาย (Goal Gradient Hypothesis) เมื่อผู้เรียนยิ่งไล่ระดับบรรลุเป้าหมายเท่าใดจะมีสมรรถภาพในการตอบสนองมากขึ้นเท่านั้น การเสริมแรงที่ให้ในเวลาไล่เลี่ยเป้าหมายจะช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด

(2) ทฤษฎีการเรียนรู้ของกลุ่มปัญญานิยม (Cognitivism) นักคิดกลุ่มนี้จะเน้นกระบวนการทางปัญญาหรือความคิด โดยกลุ่มนี้ได้ขยายขอบเขตของความคิดที่เน้นทางด้านพฤติกรรมออกไปสู่กระบวนการทางความคิดที่เกิดจากสมอง นักคิดกลุ่มนี้เชื่อว่าการเรียนรู้ของมนุษย์ไม่ใช่เพียงแค่พฤติกรรมที่มีกระบวนการตอบสนองต่อสิ่งเร้าเท่านั้น การเรียนรู้ของมนุษย์มีความซับซ้อนมากกว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางความคิดที่เกิดจากการสะสมข้อมูล การสร้างความหมาย และความสัมพันธ์ของข้อมูล โดยดึงข้อมูลมาใช้ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ทฤษฎีที่สำคัญในกลุ่มนี้ ได้แก่

ก. ทฤษฎีเกสตันท์ (Gestalt Theory) นักจิตวิทยาคนสำคัญในกลุ่มนี้ได้แก่ แมกซ์ เวอร์ทไฮเมอร์ (Max Wertheimer) โวลฟ์กัง โคห์เลอร์ (Wolfgang Kohler) เคิร์ต คอฟฟ์กา (Kurt Koffka) และเคิร์ต เลวิน (Kurt Lewin) โดยทฤษฎีการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้สรุปได้ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางความคิดซึ่งเป็นกระบวนการภายในตัวมนุษย์ บุคคลจะเรียนรู้จากสิ่งเร้าที่เป็นส่วนรวมได้ ดีกว่าส่วนย่อย การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะ คือ การรับรู้ (Perception) โดยกระบวนการรับรู้จะเกิดขึ้นจากกระบวนการคิดที่ใช้ประสบการณ์เดิมแปลความหมายของสิ่งเร้าและตอบสนองออกไปตามที่สมองแปลความหมาย อีกลักษณะคือ การหยั่งรู้ (Insight) เป็นการเข้าใจในหนทางในการแก้ไขปัญหาอย่างทันที เนื่องจากการพิจารณาปัญหาโดยส่วนรวม และการใช้กระบวนการทางความคิดและสติปัญญาของบุคคลนั้นๆ

ข. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา (Intellectual Development Theory) โดยแนวคิดทฤษฎีกลุ่มนี้มีดังนี้

- ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget) โดยเขาได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านความคิดของเด็กว่ามีขั้นตอนอย่างไร เขาอธิบายว่า การเรียนรู้ของเด็กเป็นไปตามพัฒนาการทางสติปัญญา ซึ่งจะมีพัฒนาการไปตามวัยต่าง ๆ เป็นลำดับขั้น พัฒนาการเป็นสิ่งที่ไปตาม

ธรรมชาติ ไม่ควรเร่งเด็กให้ข้ามขั้นพัฒนาการ แต่ควรจัดหาประสบการณ์ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในช่วงที่เด็กพัฒนาจากขั้นหนึ่งไปสู่ขั้นที่สูงกว่า จึงสามารถช่วยให้เด็กพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว

- ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรุนเนอร์ (Bruner) เป็นนักจิตวิทยาที่ได้ศึกษาต่อเนื่องจากเพียเจต์ (Piaget) บรุนเนอร์เชื่อว่ามนุษย์เลือกที่จะรับรู้สิ่งที่ตนเองสนใจและการเรียนรู้เกิดจากกระบวนการค้นพบตนเอง

(3) ทฤษฎีการเรียนรู้ของกลุ่มมนุษยนิยม (Humanism) โดยนักคิดกลุ่มนี้ให้ความสำคัญของความเป็นมนุษย์ และมองมนุษย์ว่ามีคุณค่า มีความดีงาม มีความสามารถ มีความต้องการ และมีแรงจูงใจภายในที่จะพัฒนาศักยภาพของตน หากได้รับอิสรภาพและมีเสรีภาพมนุษย์จะพยายามพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยมีแนวคิดและทฤษฎีดังนี้

ก. ทฤษฎีการเรียนรู้ของมาสโลว์ (Maslow) สรุปได้ดังนี้

- มนุษย์ทุกคนมีความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติเป็นลำดับขั้น หากความต้องการขั้นพื้นฐานได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอ มนุษย์ก็จะสามารถพัฒนาตนเองไปสู่ขั้นที่สูงขึ้น

- มนุษย์ที่ได้รับประสบการณ์ที่อยู่ในภาวะยินดี ปลื้มปิติบ่อย ๆ รู้จักตนเองอย่างแท้จริง สามารถพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

ข. ทฤษฎีการเรียนรู้ของโรเจอร์ส (Rogers) ได้สรุปไว้ว่า มนุษย์สามารถพัฒนาตนเองได้ดีหากอยู่ในสภาพการณ์ที่เป็นอิสระและมีความผ่อนคลาย

ค. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของโคมส์ (Combs) ได้สรุปไว้ว่า ความรู้สึกของผู้เรียนมีความสำคัญต่อการเรียนรู้มาก เพราะความรู้สึกและทัศนคติของผู้เรียนมีอิทธิพลต่อกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

ง. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของโนลส์ (Knowles) ได้มีแนวคิดดังนี้

- ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้มากหากมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

- มนุษย์สามารถควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการนำประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ มาสู่การเรียนรู้ของตน

- มนุษย์จะเรียนรู้ได้ดีหากมีอิสระที่จะเรียนในสิ่งที่ตนต้องการและด้วยวิธีการที่ตนพอใจ

- มนุษย์ทุกคนมีลักษณะเฉพาะตน ควรได้รับการส่งเสริมในการพัฒนาความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง

- มนุษย์มีความสามารถและเสรีภาพในการตัดสินใจ หากเลือกทำสิ่งใด ก็จะได้รับผลชอบในผลของการกระทำนั้นๆ

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2541: 90-91) ได้สรุปแนวทางการนำทฤษฎีการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนดนตรี ดังนี้

1) เกี่ยวกับเรื่องของการจัดประสบการณ์ดนตรีให้มีระบบระเบียบ เช่น จากแนวคิดที่ง่าย ๆ ไปสู่นิวทริกซ์ที่ซับซ้อน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนนั้นเรียนรู้สาระดนตรีอย่างเป็นลำดับขั้น ซึ่งเป็นผลให้การสอนดนตรีดำเนินไปอย่างมีความหมาย

2) เกี่ยวกับเทคนิควิธีสอน ทำให้ผู้สอนมีแนวคิดในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิธีสอนให้สอดคล้องกับผู้เรียน ซึ่งทำให้ผู้เรียนสนใจเรียนดนตรีมากขึ้น

3) ควรใช้เทคนิควิธีสอนหลายวิธีในการจูงใจผู้เรียน

4) กระบวนการเรียนการสอนดนตรี ควรเรียนรู้เกี่ยวกับเสียง ก่อนการเรียนรู้

สัญลักษณ์ของเสียง

5) การเรียนการสอนดนตรี ควรคำนึงถึงประสบการณ์เดิมของผู้เรียนเป็นสำคัญ

6) การปฏิบัติดนตรีเป็นสิ่งสำคัญต่อผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาและเกิด

ทักษะทางดนตรี

7) การเสริมแรงช่วยให้การเรียนดนตรีมีประสิทธิภาพได้

8) การวัดผลการเรียนดนตรี ควรใช้เทคนิควิธีหลาย ๆ แบบ เพราะบางครั้งผู้เรียนไม่ได้แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่เด่นชัด

9) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดการเรียนรู้และการประเมินผล

10) การเรียนการสอนดนตรี ควรประยุกต์แนวทางจากทฤษฎีหลายแบบ เพื่อสร้างให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากที่สุด

จากทฤษฎีการเรียนรู้ข้างต้นที่ได้กล่าวไปนั้น จะเห็นได้ว่าทฤษฎีแบบต่าง ๆ มีลักษณะแนวคิดที่คล้ายกัน มีการพัฒนาต่อเนื่องกัน ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเรียนรู้ของมนุษย์ คือ สิ่งเร้าที่มาเกี่ยวข้องทั้งภายนอกและภายในตัวตนของมนุษย์ หากมีการจัดกระบวนการสอนที่ถูกต้องแล้ว การเรียนรู้ก็จะประสบผลสำเร็จตามไปด้วย

2.1.2 การเรียนทักษะปฏิบัติ

ในการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติต้องเป็นไปตามลำดับขั้นตอน ของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้การพัฒนาทักษะเหล่านั้นเป็นไปอย่างสมบูรณ์ จนเกิดความชำนาญ โดยสามารถแบ่งขั้นตอนในการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติตามวิธีของฮาเบอร์ (Haber. 1975) อ้างถึงในปริยาพร (2546: 95) โดยฮาเบอร์ได้แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ

1) ขั้นทำความเข้าใจ ผู้เรียนต้องศึกษาขั้นตอนต่างของทักษะอย่างละเอียดจนเข้าใจว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร สามารถอธิบายถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติได้

2) ขั้นฝึกหัดจนเป็นพฤติกรรมคงที่ ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะได้รับการฝึกฝน มีการแก้ไขพฤติกรรมให้ถูกต้อง จนความผิดพลาดลดน้อยลงและถูกแทนที่ด้วยพฤติกรรมที่ถูกต้อง จนพัฒนาจนเกิดความชำนาญได้

3) ขั้นปฏิบัติได้อย่างอัตโนมัติ เป็นขั้นตอนที่โอกาสผิดจะไม่เกิดขึ้น สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง มีความเชี่ยวชาญต่อทักษะนั้นเป็นอย่างดี

2.1.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนดนตรี

ในการเรียนดนตรีนั้นมีปัจจัยหลายอย่างที่เป็นแรงผลักดัน ดุครั้ง ส่งเสริม หรือส่งผล ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่พฤติกรรมในการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยปัจจัยเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งต่อ กระบวนการเรียนของผู้เรียน ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2541: 95-114) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้ ในด้านต่าง ๆ สามารถสรุปและแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1) ปัจจัยภายนอก คือ ปัจจัยที่เกิดขึ้นภายนอกของตัวผู้เรียน แต่ส่งผลกระทบต่อ พฤติกรรม แนวคิดและจิตใจของผู้เรียน ทั้งด้านบวกและลบ เช่น สภาพแวดล้อมของห้องเรียน แรงจูงใจ การเสริมแรงจากครู และผู้ปกครอง เครื่องดนตรีของผู้เรียน สภาพสังคมในสถานศึกษา การแสดงดนตรี สื่อการสอนต่าง ๆ เป็นต้น

2) ปัจจัยภายใน คือ ปัจจัยที่เกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียน จากความคิด ความรู้สึก ลักษณะ ทางกายภาพของผู้เรียน เช่น ทักษะสติ สติปัญญา แรงบันดาลใจ ความชอบ รสนิยมส่วนบุคคล เพศ อายุ เป็นต้น ที่ส่งผลต่อความคิด จิตใจและพฤติกรรมในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้

ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญที่ผลักดัน ส่งเสริมต่อการเรียนดนตรีของผู้เรียน หรืออาจ ส่งผลด้านลบในการเรียนดนตรีได้ ดังนั้นครูผู้สอนต้องระมัดระวังในการเสริมแรงต่อปัจจัยเหล่านั้นให้ เหมาะสม คอยชี้แนะแนวทางในการปรับพฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้เรียน เพื่อเสริมสร้างให้กระบวนการเรียน การสอนดำเนินไปได้ดี

2.1.4 ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2555: 109 -111) ได้สรุปถึงปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้ โดย แบ่งเป็น 6 ด้าน ได้แก่

1) ความพร้อม เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การเรียนรู้ประสบผลสำเร็จ ผู้เรียนมีวุฒิภาวะ ในด้านต่าง ๆ ครบถ้วนเช่น ความพร้อมทางอารมณ์ ความพร้อมทางกาย และความพร้อมทางสติปัญญา

2) ความสนใจ ขึ้นอยู่กับผู้สอนที่สร้างสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ชักจูงให้ผู้เรียน เกิดความสนใจในเรื่องที่ต้องการเรียนรู้ได้

3) การจูงใจ เป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างให้ผู้เรียนเกิดความสนใจให้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดี

4) ความจำ เนื่องจากการเรียนรู้เป็นกระบวนการต่อเนื่อง การทำความเข้าใจต่อองค์ ความรู้ใหม่ และการเชื่อมโยงกับความรู้เก่า ย่อมมีความต่อเนื่องกัน ดังนั้น หากผู้เรียนมีความจำดี ย่อม ส่งผลให้กระบวนการเรียนมีประสิทธิภาพ

5) เซาว์ปัญญา ความสามารถทางด้านความคิด กระบวนการจัดการ ที่มีติดตัวมาแต่ กำเนิด ดังนั้นผู้ที่มีปัญญาดีย่อมสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว

6) ความถนัด เป็นความสามารถที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด ซึ่งจะส่งผลต่อกระบวนการ เรียนรู้ให้ก้าวหน้าตามความถนัดในวิชาชีพของตน

2.1.5 ทักษะดนตรีปฏิภาณ

ดนตรีปฏิภาณหรือคีตปฏิภาณ (Musical Improvisation) บางครั้งอาจเรียกว่า การค้นสด หมายถึง การปฏิบัติบรรเลงแนวบทเพลงขึ้นมาใหม่โดยทันที โดยผู้บรรเลงไม่ได้คิดหรือประพันธ์มาก่อนล่วงหน้า แต่จะอาศัยความสามารถและความเข้าใจในองค์ประกอบของดนตรีเชื่อมโยงกับลักษณะเฉพาะสำคัญของบทเพลงนั้น ๆ แล้วถ่ายทอดออกมาเป็นแนวทำนองใหม่ เช่นเดียวกับความหมายที่นพตล ธีรธราดล (2544: 5) ได้กล่าวว่า "...การค้น คือ การบรรเลงเดี่ยวโดยไม่ได้เตรียมแนวการบรรเลงมาก่อน..." สอดคล้องกับแนวคิดของ สมพงษ์ ทองคำ (2544: 6) คือ "...การสร้างทำนองด้วยปฏิภาณ โดยคำนึงคอร์ดและจังหวะที่รองรับอยู่เป็นสำคัญ..."

เห็นได้ว่า ทักษะดนตรีปฏิภาณนั้นมีความเชื่อมโยงกับองค์ประกอบทางดนตรีทุกด้าน เป็นทักษะที่มีความใกล้เคียงกับการประพันธ์เพลงที่ผู้ประพันธ์ต้องเข้าใจในบริบทขององค์ประกอบทางดนตรีและอารมณ์ของบทเพลง แต่ต่างกันที่ดนตรีปฏิภาณต้องอาศัยความชำนาญในการคิดสร้างสรรค์ขึ้นมาโดยทันที โดยอาศัยการดูโน้ตเพลงต้นฉบับหรือจากการฟังโดยตรง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย ผู้วิจัยได้สรุปไว้ดังนี้

นพตล ธีรธราดล (2544) ได้ศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง การวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวทางการเดินเบส และการดันเบสในดนตรีแจ๊สของชาร์ล มิงกัส เรย์ บราวน์ และเอ็ดดี้ โกเมส โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า ชาร์ล มิงกัส เดินเบสแบบครึ่งเสียง ผสมกับการเคลื่อนตัวตามลักษณะของเซอร์เคิลออฟฟิฟท์ และดันเบสด้วยครึ่งเสียง กบยึดตามเสียงประสาน เรย์ บราวน์ เดินเบสโดยยึดโครงสร้างทางเดินคอร์ดเป็นหลัก และดันเบสด้วยโครงสร้างคอร์ดกับสร้างแนวทำนองขึ้นใหม่ และเอ็ดดี้ โกเมส เดินเบสและดันเบสโดยการสร้างทางแนวทำนองขึ้น

ปรีชา กุลตัน (2552) ได้ศึกษาสภาพการเรียนการสอนกลุ่มวิชาทฤษฎีดนตรี ในมหาวิทยาลัยทักษิณ โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์บุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาแล้วและที่ยังศึกษาอยู่ โดยพบปัญหาว่า หลักสูตรไม่มีการปรับปรุงเพิ่มเติมมานานแล้ว นักศึกษาแต่ละคนมีพื้นฐานด้านทฤษฎีดนตรีแตกต่างกัน และสื่อในการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ขาดความทันสมัย

ปัทม์ชนิต ปัญญาสังข์ (2550) ศึกษาการสอนวิชาขับร้อง ในโรงเรียนดนตรีมีฟ้า โดยศึกษาจากครูสอนขับร้องจำนวน 13 คน โดยการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่ทำแผนการสอนระยะสั้น ไม่มีการบันทึก เพราะนักเรียนเรียนแบบเดี่ยวและแบบคู่ จึงทำให้จำได้ การร้องเพลงแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นเรื่องการปฏิบัติเบื้องต้น เช่น การวอร์มเสียง ทำท่างายืน เป็นต้น ส่วนที่สองเป็นเรื่องเทคนิคในการร้องเพลง การ

ตีความหมายเพลง ใส่อารมณ์ลงไปโน้ตเพลง เป็นต้น ในด้านเทคนิคและวิธีการสอน ใช้การอธิบาย ให้เด็กทำตามครู เลียนแบบครู ปฏิบัติควบคู่กับทฤษฎี เครื่องดนตรีที่ใช้สอน คือ เปียโน สื่อการสอน เช่น หนังสือโน้ตเพลงและเนื้อเพลง แผ่นซีดี แผ่นคอนเสิร์ต พร้อมเครื่องเล่น เป็นต้น การวัดผลและประเมินผล ส่วนใหญ่ครูผู้สอนเป็นคนประเมิน รวมทั้งมีการส่งนักเรียนสอบวัดผลกับสถาบันต่างประเทศ และนักเรียนประเมินผลด้วยตนเอง ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ นักเรียนซ้อมน้อย รู้จักเพลงน้อย และสื่อในการเรียนการสอนไม่เพียงพอ จึงควรมีการปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์

วิชชวรรณ ศรีมาศ (2551) ได้ทำการศึกษาตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาเปียโนของนักเรียนในระดับชั้นต้น ในโครงการดนตรีสำหรับบุคคลทั่วไป วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้สอน กลุ่มผู้เรียน และกลุ่มผู้ปกครอง โดยศึกษาตัวแปร 4 ด้าน พบว่า ในด้านความคิดเห็นในการซ้อม ผู้เรียนควรสนใจในรายละเอียดของเพลง มีการวางแผนการฝึกซ้อมและควรแก้ไขจุดที่บกพร่องก่อนซ้อมเรื่องอื่น ๆ ด้านการจัดเวลาในการซ้อม ทุกกลุ่มควรมีการตกลงการจัดเวลาซ้อมให้นักเรียนด้วยกัน โดยทำตารางจัดวันเวลาในการซ้อมที่ชัดเจน ด้านสภาพแวดล้อม พบว่า ควรมีอุณหภูมิที่เหมาะสม มีแสงสว่างที่เพียงพอ และไม่มีสิ่งดึงดูดหรือกวนใจให้เสียสมาธิ เช่น โทรศัพท์ โทรทัศน์ และเครื่องดนตรีควรมีคุณภาพ เพื่อการซ้อมที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในด้านการสร้างแรงจูงใจ ครูผู้สอนและผู้ปกครอง ควรเลือกวิธีการจูงใจที่เหมาะสมต่อนักเรียน เพื่อประสิทธิภาพในการฝึกซ้อม

วิมล กมลาศน์ (2551) ได้ศึกษาสภาพการเรียนการสอน วิชาการฝึกโสตประสาท ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า วิชาการฝึกโสตประสาทนั้นเป็นส่วนหนึ่งของวิชาทฤษฎีดนตรีสากล ซึ่งไม่ได้แยกเป็นวิชาเฉพาะ ทำให้การเรียนการสอนเน้นหนักไปที่ทฤษฎีดนตรีสากลมากกว่าถึงร้อยละ 80 ทำให้นักศึกษาได้รับการฝึกฝนทักษะได้ไม่เต็มที่เท่าที่ควร เนื่องจากวิชาการฝึกโสตประสาทนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อนักศึกษาดนตรี ผลจากการสัมภาษณ์ทำให้พบว่า ผู้สอนและผู้เรียน ต้องการให้รายวิชาการฝึกโสตประสาท แยกเป็นวิชาเฉพาะ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีเวลาในการฝึกฝนมากขึ้น ทั้งนี้ควรเพิ่มสื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ให้เพียงพอต่อผู้เรียน พร้อมทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้ ปราศจากเสียงรบกวน เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปได้อย่างสมบูรณ์

สมพงษ์ ทองคำ (2544) ได้ศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง แจ๊สในประเทศไทย : กรณีศึกษาทำนองอิมโพรไวเซชันของเทวีญู ทรัพย์แสนยากร โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่าการอิมโพรไวเซชันเทวีญู มีการโน้ตคอร์คกระจาย โน้ตผ่าน โน้ตซ้ำ โน้ตย้อนซ้ำ และโน้ตรอบ ๆ จำนวนมากทำให้การบรรเลงเป็นไปอย่างราบรื่น และกลมกลืนกับเสียงประสาน

สุรติ ประพัฒน์รังษี (2550) ได้ศึกษากระบวนการฝึกซ้อมกลุ่มเครื่องลมไม้ของนักเรียนเตรียมอุดมดนตรี วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ จำนวน 9 คน โดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ใช้การพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า ในขั้นการเตรียมการซ้อม นักเรียนส่วนใหญ่ได้ซ้อมในวันธรรมดาในช่วงเย็น เฉลี่ยวันละ 2-3 ชั่วโมง วันเสาร์และอาทิตย์ไม่ค่อยได้ซ้อม ในช่วงปิดภาคเรียนได้ซ้อมบ้าง นักเรียนทราบสิ่งที่จะซ้อมแต่ไม่ทราบขั้นตอนการซ้อมดีนัก ในด้านวิธีการซ้อม มีนักเรียนเพียงส่วน

น้อยที่ซ้อมครบทุกขั้นตอนและตรวจสอบข้อผิดพลาดด้วยตนเอง ในชั้นการฝึกซ้อม นักเรียนส่วนใหญ่ขาดการเอาใจใส่เรื่องท่าทางที่ถูกต้อง โดยรวมนักเรียนทุกคนได้ฝึกการไล่นิ้วกับเครื่องเทียบเสียงและเครื่องเคาะจังหวะ ทราบถึงสิ่งที่จะต้องฝึก นักเรียนส่วนใหญ่หาความรู้เพิ่มเติมจากการชมคอนเสิร์ต ฟังเพลงจากแผ่นบันทึกเสียง รวมทั้งกิจกรรมทางดนตรี

บทที่ 3 อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง กระบวนการเรียนทักษะวิชาดนตรีปฏิภาณของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 หลักสูตรดนตรีสากล มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสังเกตแบบมีส่วนร่วม วิเคราะห์และสังเคราะห์ผล เพื่อสรุปรายงานการวิจัย ผู้วิจัยได้วางแผนการดำเนินงานเป็นลำดับตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 การเตรียมการเบื้องต้น

- 1) ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย โดยได้ค้นคว้าจากสำนักงานต่างๆ ดังนี้
  - ห้องสมุดวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล
  - หอสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
  - หอสมุดมหาวิทยาลัยนเรศวร
  - ข้อมูลสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ต
- 2) ผู้วิจัยใช้การสังเกตพฤติกรรมกรรมการเรียนเบื้องต้นของนักศึกษาเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

3.2 การเก็บข้อมูล

- 1) ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ในการศึกษาพฤติกรรมกรรมการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาดนตรีสากล ประจำปีการศึกษา 2/2557 จำนวนทั้งหมด 27 คน เพื่อสังเกตพฤติกรรมในการเรียนในภาพรวมทั้งหมด
- 2) ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ตัวแทนนักศึกษาชั้นปีที่ 3 หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาดนตรีสากลจำนวน 8 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ ซึ่งเลือกจากเครื่องมือเอก 4 กลุ่ม ใช้การสุ่มเลือกกลุ่มละ 2 คน จากจำนวนทั้งหมด 27 คน ซึ่งแบ่งตามเครื่องมือเอก คือ เครื่องสายคิต 11 คน เครื่องสายสี 4 คน เครื่องกระทบ 7 คน และเครื่องลิ่มนิ้วคด 5 คน แล้วใช้แนวคำถามสัมภาษณ์เกี่ยวกับกระบวนการเรียนและปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียน ทำการสัมภาษณ์สัปดาห์ละ 1 คน คนละ 1 ชั่วโมง แบ่งเป็น 2 ช่วงคือ ก่อนเรียน และหลังเรียน รวมระยะเวลาในการสัมภาษณ์ 16 สัปดาห์

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

3.3.1 แบบสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยได้แนวคิดจากการศึกษาแนวคิดของณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2555: 109 -111) ได้สรุปถึงปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้ โดยแบ่งเป็น 6 ด้าน ได้แก่

1) ความพร้อม เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การเรียนรู้ประสบผลสำเร็จ ผู้เรียนมีคุณภาพในด้านต่าง ๆ ครบถ้วนเช่น ความพร้อมทางอารมณ์ ความพร้อมทางกาย และความพร้อมทางสติปัญญา

2) ความสนใจ ขึ้นอยู่กับผู้สอนที่สร้างสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ชักจูงให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในเรื่องที่ต้องการเรียนรู้ได้

3) การตั้งใจ เป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างให้ผู้เรียนเกิดความสนใจให้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดี

4) ความจำ เนื่องจากการเรียนรู้เป็นกระบวนการต่อเนื่อง การทำความเข้าใจต่อองค์ความรู้ใหม่ และการเชื่อมโยงกับความรู้เก่า ย่อมมีความต่อเนื่องกัน ดังนั้น หากผู้เรียนมีความจำดี ย่อมส่งผลให้กระบวนการเรียนมีประสิทธิภาพ

5) เขาวิปัญญา ความสามารถทางด้านความคิด กระบวนการจัดการ ที่มีติดตัวมาแต่กำเนิด ดังนั้นผู้ที่มีปัญญาดีย่อมสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว

6) ความถนัด เป็นความสามารถที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด ซึ่งจะส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ให้ก้าวหน้าตามความถนัดในวิชาชีพของตน

จากศึกษาแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยได้สร้างแนวคำถามสัมภาษณ์ และให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม ดังนี้

1) แนวคำถามสัมภาษณ์ข้อมูลด้านการเรียนวิชาดนตรีปฎิภาณ

1. ความพร้อมของผู้เรียน

- นักศึกษามีการเตรียมตัวก่อนเรียนอย่างไร
- ระยะเวลาการฝึกซ้อม (ช่วงเวลา และระยะเวลา)
- ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีดนตรีเป็นอย่างไร

2. ความสนใจของผู้เรียน

- ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน
- เนื้อหาของรายวิชา
- เกี่ยวกับบทเพลงที่ใช้ฝึก

3. การตั้งใจในการเรียน

- นักศึกษากระตุ้นตัวเองในการเรียนอย่างไร
- วิธีการของผู้สอน และสื่อการสอน
- บรรยากาศ และความพร้อมของอุปกรณ์ในการเรียน

4.ด้านความจำของผู้เรียน

- โครงสร้าง แนวทำนอง และคอร์คของเพลงที่ใช้เรียน
- เทคนิคการปฏิบัติดนตรีปฏิภาณในแต่ละชั่วโมงเรียน
- เนื้อหาและทฤษฎีดนตรีที่เกี่ยวข้อง

5.ด้านเขารปัญหาของผู้เรียน

- การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า หากลืมซ้อม หรือจำเพลงไม่ได้
- การสร้างสรรค์แนวทำนองใหม่
- การสร้างสรรค์รูปแบบจังหวะใหม่

6. ด้านความถนัดของผู้เรียน

- เหตุผลในการเลือกเรียนดนตรี
- ความเข้าใจในจังหวะ (อัตราจังหวะ รูปแบบจังหวะ)
- ความสามารถในการฟังเสียงดนตรี

2) ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ ได้แก่

- รองศาสตราจารย์ ประทีป นักปี อาจารย์ประจำสาขาดุริยางคศาสตร์ไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
- รองศาสตราจารย์ สธน โรจนตระกูล อาจารย์ประจำหลักสูตรปริญญาโท-เอก คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
- อาจารย์ณัฐนิช นักปี อาจารย์ประจำสาขาดุริยางคศาสตร์ไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

3.3.2 เครื่องบันทึกเสียง ใช้เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคล เพื่อที่จะนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

3.3.3 กล้องถ่ายภาพและกล้องถ่ายวิดีโอ

3.3.4 สมุดบันทึก พร้อมเครื่องเขียน

3.4 วิธีการและขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้แบ่งวิธีการในการเก็บข้อมูลดังนี้

- 1) เตรียมแบบสัมภาษณ์
- 2) นัดหมายบุคคล วันที่ เวลา สถานที่ในการสัมภาษณ์
- 3) เตรียมอุปกรณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ สมุดบันทึก พร้อมเครื่องเขียน
- 4) ทำการสัมภาษณ์และบันทึกข้อมูล สังเกตและสอบถามขณะผู้สอนทำการสอน โดยบันทึกเสียงและภาพ

3.5 การจัดการกระทำกับข้อมูล

- 1) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษารวบรวมทั้งจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการสัมภาษณ์บุคคลข้อมูล มาจัดลำดับเนื้อหา และจัดประเภทหมวดหมู่ของเนื้อหา พร้อมกับเรียบเรียงให้เป็นระเบียบและต่อเนื่อง เพื่อให้ชัดเจนและเข้าใจได้ง่ายต่อการวิจัย
- 2) ผู้วิจัยนำข้อมูลเสียงที่บันทึกจากการสัมภาษณ์ มาถอดความ เรียบเรียงเนื้อหา และจัดลำดับตามประเด็นที่วางไว้

3.6 การตรวจสอบข้อมูล

- 1) ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดจัดหมวดหมู่ตามประเด็นวิเคราะห์ เรียบเรียงให้เป็นระเบียบ แล้วตรวจสอบกับเสียงสัมภาษณ์อีกครั้ง
- 2) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่บกพร่องมาตรวจสอบกับเอกสารอ้างอิงและข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการวิจัยอีกครั้ง พร้อมทั้งทำการแก้ไขให้ถูกต้อง

3.7 การวิเคราะห์และการสังเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตามประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้ โดยแบ่งเป็น 6 ด้าน คือ

- 1) ความพร้อม
- 2) ความสนใจ
- 3) การตั้งใจ
- 4) ความจำ
- 5) เซาว์ปัญญา

6) ความถนัด

ใช้การพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละด้าน เป็น 2 ประเด็นคือ ปัจจัยด้านบวกที่เป็นปัจจัยส่งเสริมการเรียนรู้ และปัจจัยด้านลบที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นในมิติของผู้เรียนเป็นหลัก เพื่อดูแนวคิด และทัศนคติ รวมถึงพฤติกรรมในการเรียนของนักศึกษา สังเคราะห์ตามประเด็นข้างต้นเพื่อเป็นแนวทางในการรับมือและสร้างสื่อการสอนต่อไป

3.8 การนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลรายงานการวิจัยที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ คือ 1.เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ทักษะการปฏิบัติดนตรีปฏิภาณของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 หลักสูตรดนตรีสากล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โดยแบ่งเป็นการนำเสนอ คือ

บทที่ 4 เรื่อง “กระบวนการเรียนรู้ทักษะดนตรีปฏิภาณ”

บทที่ 5 สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

บทที่ 4 ผลการวิจัย กระบวนการเรียนทักษะปฏิบัติดนตรีปฏิภาณ

ในการศึกษากระบวนการเรียนทักษะปฏิบัติดนตรีปฏิภาณ ผู้วิจัยได้กำหนดแผนการสอนตามลำดับ (ดูภาคผนวก) เพื่อเป็นการวางพื้นฐานเบื้องต้นและทำความเข้าใจวิธีการปฏิบัติดนตรีปฏิภาณ ได้กำหนดแบบฝึกหัดในการสร้างแนวทำนองบนทางเดินคอร์ด ii7 - V7 - I7 และให้ฝึกปฏิบัติบทเพลง 2 บทเพลง คือ 1. Alice in wonderland อัตราจังหวะ 3/4 2. Take the A train อัตราจังหวะ 4/4 เพื่อเป็นแนวทางในการฝึก เนื่องจากบทเพลงดังกล่าวอยู่ในบันไดเสียง C Major แต่มีบางช่วงที่มีการเปลี่ยนบันไดเสียงชั่วคราว

ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลการสัมภาษณ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 หลักสูตรดนตรีสากล จำนวน 8 คน โดยใช้สัญลักษณ์อักษรภาษาอังกฤษแทนชื่อคือ A B C D E F G H ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนมีผลการเรียนดังนี้ A = A, B = C+, C = B+, D = B, E = C, F = C, G = D+, H = C ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อในการนำเสนอข้อมูลเป็น 6 ด้าน ดังนี้

4.1 ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อการเรียนรู้ในมิติของผู้เรียน

1) ความพร้อมของผู้เรียน

นักศึกษา A

เลือกกีตาร์เป็นเครื่องมือเอก สามารถไล่บันไดเสียงได้ทุกคีย์ทั่วคอกกีตาร์ หาเพลงที่ใช้ในการเรียนหรือนอกเหนือมาฟังล่วงหน้า แบ่งเวลาฝึกซ้อมวันละ 2 ชั่วโมง ช่วงเวลา 19.00 น. – 21.00 น. จากนั้นไปเล่นดนตรีที่ร้านอาหารต่อในช่วงดึก ก่อนเรียนได้ทบทวนความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีบ้าง ส่วนใหญ่ผู้เรียนจะสอบถามจากอาจารย์ผู้สอนนอกเวลาเมื่อเกิดข้อสงสัย แต่มีปัญหาส่วนตัวคือเข้าเรียนสาย หรือถ้ามาเรียนเช้า ตรงเวลา มีอาการง่วงนอนตลอดเวลา เนื่องจากนอนดึกมาก โดยนักศึกษา A ได้กล่าวว่า “...หากเป็นเวลาช่วงบ่ายจะดีกว่ามากครับอาจารย์ เข้า ๆ สมองยังไม่ตื่น...”

นักศึกษา B

เลือกกีตาร์เป็นเครื่องมือเอก ไล่บันไดเสียงได้บ้างเล็กน้อย แต่ต้องทวนหรือสอบถามจากเพื่อนตลอด ไม่มีการเตรียมตัวหรือหาเพลงมาฟังก่อนเรียน ฝึกซ้อมบ้างเล็กน้อย หากมีการสอบ แต่ส่วนใหญ่ไม่ได้ซ้อม เล่นดนตรีกลางคืนในตำแหน่งกลอง ไม่ค่อยเข้าใจทฤษฎีดนตรีเท่าที่ควร ผู้เรียนไม่ค่อยกล้าสอบถามอาจารย์ผู้สอน โดยปกติเข้าเรียนสาย แต่ขาดเรียนเป็นส่วนใหญ่ จนอาจารย์ต้องตักเตือน โดยนักศึกษา B ได้ให้ความเห็นว่า “...ผมไม่ค่อยได้ซ้อมครับ เวลาอาจารย์ให้ลองปฏิบัติจึงไม่กล้ากลัวผิด...” เมื่อผู้วิจัยสอบถามเกี่ยวกับความรู้ด้านทฤษฎีดนตรี นักศึกษากล่าวว่า “...เรื่อง[...] ผมจำไม่ได้

แล้วครับ...” จากการสังเกตพบว่าการสอบถามเรื่องดังกล่าวทุกครั้ง มีการตอบหรือมีการกล่าวอ้างในลักษณะเดิม

นักศึกษา C

เลือกเปียโนเป็นเครื่องมือเอก สามารถไล่บันไดเสียงได้บ้าง แต่ไม่ครบทุกคีย์ ไม่มีการเตรียมตัวหรือหาเพลงมาฟังก่อนเรียน แบ่งเวลาฝึกซ้อมบ้าง เป็นบางวัน เวลาส่วนใหญ่ในช่วงกลางคืน จะออกไปสังสรรค์ หรือเล่นเกมส้อมพิวเตอร์ ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีดนตรีในระดับพอใช้ ผู้เรียนสอบถามจากอาจารย์ผู้สอนบ้างช่วงนอกเวลาเมื่อเกิดข้อสงสัย นอนตึกมากพอสมควร จึงทำให้ตื่นสายและไม่ค่อยได้เข้าเรียนในชั่วโมงสำคัญ

นักศึกษา D

เลือกเปียโนเป็นเครื่องมือเอก สามารถไล่บันไดเสียงได้บ้าง แต่ไม่ครบทุกคีย์ ไม่มีการเตรียมตัวหรือหาเพลงมาฟังก่อนเรียน ไม่ค่อยได้ฝึกซ้อม เพราะต้องเล่นดนตรีอาชีพกลางคืน และช่วงที่เรียนรายวิชานี้ยังได้ประกวดรายการร้องเพลงระดับประเทศรายการหนึ่ง ซึ่งได้เข้าถึงรอบชิงชนะเลิศ จึงทำให้ไม่ค่อยมีเวลามาเรียน ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีดนตรีในระดับที่ต้องปรับปรุง (จากการสอบถามเกี่ยวกับความรู้ด้านทฤษฎีดนตรี ผู้เรียนไม่ค่อยเข้าใจ แต่เมื่อให้ปฏิบัติ สามารถทำได้ในระดับดี, ผู้วิจัย) ผู้เรียนสอบถามจากอาจารย์ผู้สอนบ้างช่วงนอกเวลาเมื่อเกิดข้อสงสัย ในด้านทักษะผู้เรียนสามารถปฏิบัติเครื่องดนตรีได้หลายชนิด เช่น กีตาร์ เบส กลอง เปียโน เป็นต้น

นักศึกษา E

เลือกไวโอลินเป็นเครื่องมือเอก สามารถไล่บันไดเสียงได้บ้าง แต่ไม่ครบทุกคีย์ ไม่ได้เตรียมตัวก่อนเรียน ฝึกซ้อมบทเพลงในส่วนที่ต้องใช้ในการเล่นดนตรีกลางคืน ผู้เรียนได้บรรเลงดนตรีทุกคืน เนื่องจากมีธุรกิจสถานบันเทิงเป็นของตนเอง ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีดนตรีในระดับพอใช้ และสอบถามจากอาจารย์ผู้สอนบ้างช่วงนอกเวลาเมื่อเกิดข้อสงสัย ในด้านทักษะผู้เรียนสามารถปฏิบัติเครื่องดนตรีได้หลายชนิด เช่น กีตาร์ เบส ไวโอลิน เป็นต้น การเข้าเรียนไม่สม่ำเสมอ เนื่องจากผู้เรียนแบ่งเวลาไปปฏิบัติภารกิจส่วนตัว

นักศึกษา F

เลือกไวโอลินเป็นเครื่องมือเอก สามารถไล่บันไดเสียงได้บ้างเล็กน้อย ไม่ได้เตรียมตัวก่อนเรียน ต้องทวนหรือสอบถามจากเพื่อนตลอด ไม่มีการเตรียมตัวหรือหาเพลงมาฟังก่อนเรียน หากมีการสอบฝึกซ้อมบ้างเล็กน้อย ไม่ได้เล่นดนตรีกลางคืน มีความเข้าใจทฤษฎีดนตรีในระดับพอใช้ ผู้เรียนหมั่นสอบถามอาจารย์ผู้สอนแต่ไม่ได้กลับไปทบทวน โดยปกติเข้าเรียนสายบ้าง บางครั้งหากตื่นสายจะไม่มาเรียน โดยนักศึกษา F ได้ให้ความเห็นว่า “...การอิมโพรไวส์มันยาก หนูทำไม่ได้ค่ะอาจารย์ หนูไม่เข้าใจ...”

นักศึกษา G

เลือกกล่องเป็นเครื่องมือเอก แต่การเรียนวิชาปฏิบัติทักษะดนตรีปฏิภาณต้องเลือกเครื่องดนตรีสามารถบรรเลงแนวทำนองได้ด้วย ผู้เรียนได้เลือกเปียโน สามารถไล่บันไดเสียงได้บ้างเล็กน้อย ไม่มีการเตรียมตัวก่อนเรียน ต้องทวนหรือสอบถามจากเพื่อนตลอด ไม่ค่อยฝึกซ้อม แม้ว่าจะมีการสอบเก็บคะแนน ไม่ได้เล่นดนตรีกลางคืน มีความเข้าใจทฤษฎีดนตรีในระดับต้องปรับปรุง เข้าเรียนน้อยมาก เมื่อผู้วิจัยสอบถามนักศึกษา G เรื่องการเข้าชั้นเรียน นักศึกษาเงียบ และไม่ได้ความเห็นใด ๆ

นักศึกษา H

เลือกกล่องเป็นเครื่องมือเอก แต่การเรียนในรายวิชาปฏิบัติทักษะดนตรีปฏิภาณ ผู้เรียนได้เลือกใช้เปียโน สามารถไล่บันไดเสียงได้บ้างเล็กน้อย ไม่มีการเตรียมตัวก่อนเรียน ไม่ค่อยฝึกซ้อม เนื่องจากต้องเล่นดนตรีกลางคืนหลายจังหวัด และได้ซ้อมการปฏิบัติกล่องอย่างเดียว มีความเข้าใจทฤษฎีดนตรีในระดับพอใช้ ไม่ค่อยเข้าเรียน โดยนักศึกษา H กล่าวว่า “ อาจารย์ครับ ผมตื่นมาเรียนไม่ไหว เพราะต้องเดินทางไปเล่นดนตรีหลายที่ กว่าจะกลับมาถึงเช้าแล้ว”

2) ความสนใจของผู้เรียน

นักศึกษา A

ผู้เรียนกล่าวว่าหากกระบวนการเรียนมีข้อติดขัด จะหมั่นสอบถามจากผู้สอนเสมอ ถ้าที่พูดคุยแลกเปลี่ยนกับผู้สอน รวมถึงขอคำแนะนำในการฝึกซ้อมตลอด ผู้เรียนได้ให้ความเห็นกับเนื้อหาของรายวิชาว่า “...เป็นรายวิชาที่ดี แต่ใหม่สำหรับนักศึกษา เนื่องจากปกติเล่นตามโน้ตเป็นส่วนมาก...” แต่ในภาพรวมผู้เรียนเห็นว่ามีความน่าสนใจในการนำไปใช้จริง ในด้านบทเพลงที่ใช้ในการเรียน ผู้เรียนมีทั้งง่ายและยากผสมกัน ในบางท่อนที่มีการเปลี่ยนทางเดินคอร์ดที่ไม่คุ้นเคยทำให้การบรรเลงออกมาไม่ดี ส่วนอีกเพลงที่มีอัตราจังหวะแบบสามค่อนข้างบรรเลงยาก และคิดแนวดนตรีปฏิภาณยากเนื่องจากไม่คุ้นเคยกับซีฟเจอร์จังหวะ

นักศึกษา B

ผู้เรียนไม่ค่อยกล้าถามผู้สอน เนื่องจากกลัวการให้ฝึกปฏิบัติ สาเหตุส่วนหนึ่งคือการไม่ซ้อมเพลง เมื่อเจอผู้สอนจึงหลบหน้าเสมอ เพราะกลัวโดนเรียกมาสอบถาม จึงทำให้การสื่อสารระหว่างผู้เรียนและผู้สอนไม่เป็นไปตามทิศทางของการสอน ผู้เรียนไม่ค่อยเข้าเรียนจึงทำให้ไม่เข้าใจงานและเนื้อหาของรายวิชาใหม่ ๆ ที่อาจารย์ได้เพิ่มเติมในแต่ละคาบ ในด้านเนื้อหาของรายวิชา ผู้เรียนให้ความเห็นว่า “...เป็นวิชาที่ยากในการฝึก ถ้าไม่เข้าใจทฤษฎีดนตรีก็ทำไม่ได้...” (ผู้เรียนมีพื้นฐานในทักษะปฏิบัติค่อนข้างอ่อน เนื่องจากเลือกเรียนในเครื่องที่ตนเองไม่ถนัด จากการสอบถามได้ทราบว่า ผู้เรียนอยากลงเรียนเครื่องมือเอกกล่อง แต่อาจารย์ไม่ให้เปลี่ยนเครื่อง, ผู้วิจัย) ผู้เรียนกล่าวว่าบทเพลงที่ใช้ฝึกมี

ความยากเนื่องจากเนื้อหารายวิชานี้สอดคล้องกับการเรียนรู้เพลงแจ๊ซ เมื่ออาจารย์ให้ฝึกจังหวะสวิงซึ่งมีการเน้นจังหวะหนักที่เปลี่ยนไปจึงปฏิบัติไม่ค่อยได้

นักศึกษา C

ผู้เรียนมีการซักถามหากไม่เข้าใจในวิธีการปฏิบัติ กล้าที่พูดคุยแลกเปลี่ยนกับผู้สอน รวมถึงขอคำแนะนำในการฝึกซ้อมบ้าง บางครั้งได้เข้ามาสอบถามนอกเวลาเรื่องอื่น ๆ ผู้เรียนมีความพอใจกับเนื้อหาของรายวิชา และมีความเห็นว่าสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง แต่เนื่องจากเมื่อหมดชั่วโมงสอน ผู้เรียนไม่ได้ซ้อมเพิ่มเติมและไม่ได้เล่นดนตรีกลางคืน จึงไม่ได้นำแนวทางจากการเรียนไปใช้เท่าที่ควร ในด้านบทเพลงผู้เรียนให้ความเห็นว่า มีความยาก และไม่คุ้นเคยกับจังหวะ ซึ่งอาจารย์ให้ฝึกบรรเลงเป็นจังหวะสวิง รวมถึงอัตราจังหวะของเพลงวอลทซ์ที่มีอัตราจังหวะแบบสาม ค่อนข้างบรรเลงยาก เนื่องจากซีพอร์จังหวะ และการเน้นต่างจากอัตราจังหวะสี่พอสควอร์ ผู้เรียนประสงค์ให้อาจารย์เลือกเพลงให้ง่ายลงกว่าเดิม

นักศึกษา D

ผู้เรียนมีการซักถามบ้าง กล้าที่พูดคุยแลกเปลี่ยนกับผู้สอน แต่มีปฏิสัมพันธ์ในด้านการเรียนการสอนกับอาจารย์น้อยมาก เนื่องจากไม่ค่อยได้เข้าเรียนตามเหตุผลที่ได้กล่าวไปแล้ว ดังนั้นการพูดคุยแต่ละครั้งจึงเป็นเรื่องอื่น ๆ นอกเหนือจากเนื้อหาของรายวิชา ผู้เรียนมีความพอใจกับเนื้อหาของรายวิชา แต่เนื่องจากไม่ค่อยได้ซ้อม ทำให้การเรียนไม่ต่อเนื่อง จึงไม่ได้นำแนวทางจากการเรียนไปใช้เท่าที่ควร และโดยส่วนตัวไม่ชอบเพลงแจ๊ซมากนักจึงไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการเรียนเท่าที่ควร ในด้านบทเพลงผู้เรียนให้ความเห็นว่า มีความยาก และไม่คุ้นเคยกับจังหวะของเพลงวอลทซ์ที่มีอัตราจังหวะแบบสาม ผู้เรียนกล่าวว่าค่อนข้างบรรเลงยาก เนื่องจากซีพอร์จังหวะ และการเน้นจังหวะ ผู้เรียนประสงค์ให้อาจารย์เลือกเพลงให้ง่ายลงกว่าเดิม หรือให้เลือกเพลงอิสระมากขึ้น

นักศึกษา E

ผู้เรียนมีการซักถามหากไม่เข้าใจในวิธีการปฏิบัติ กล้าที่พูดคุยแลกเปลี่ยนกับผู้สอน รวมถึงขอคำแนะนำในการฝึกซ้อมบ้าง บางครั้งได้เข้ามาสอบถามนอกเวลาเรื่องอื่น ๆ ในภาพรวมการเข้าเรียนไม่สม่ำเสมอจึงไม่ค่อยได้พูดคุยกับอาจารย์ผู้สอนมากเท่าที่ควร ผู้เรียนมีความพอใจกับเนื้อหาของรายวิชา และมีความเห็นว่าสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง แต่เนื่องจากเมื่อหมดชั่วโมงสอน ผู้เรียนไม่ได้ซ้อมเพิ่มเติม ในด้านบทเพลงผู้เรียนให้ความเห็นว่า มีความยาก และไม่คุ้นเคยกับจังหวะสวิง ผู้เรียนประสงค์ที่จะเลือกเพลงด้วยตนเองในการใช้ฝึก

นักศึกษา F

ผู้เรียนมีการซักถามบ้าง หากไม่เข้าใจในวิธีการปฏิบัติ กล้าที่พูดคุยแลกเปลี่ยนกับผู้สอน แต่ไม่ค่อยใส่ใจกับการเรียน บางครั้งได้เข้ามาสอบถามนอกเวลาเรื่องอื่น ๆ ในภาพรวมการเข้าเรียนไม่สม่ำเสมอ จึงไม่ได้พูดคุยเกี่ยวกับเรื่องเนื้อหา ผู้เรียนมีความพึงพอใจกับเนื้อหาของรายวิชา แต่ไม่ค่อยชอบรายวิชาที่มีการปฏิบัติ และเมื่อหมดชั่วโมงสอน ผู้เรียนไม่ได้ซ่อมเพิ่มเติม ในด้านบทเพลงผู้เรียนให้ความเห็นว่า มีความยาก และไม่คุ้นเคยกับจังหวะ ผู้เรียนจึงไม่อยากเล่นเพลงที่อาจารย์เลือกให้ แต่ทั้งนี้ไม่อยากเลือกเพลงด้วยตนเองเช่นกัน (จากการสังเกตพฤติกรรม ผู้เรียนเป็นคนที่ไม่ได้สนใจการเรียนดนตรีอย่างแท้จริง แต่มีความสามารถที่จะบรรเลงได้)

นักศึกษา G

ผู้เรียนไม่ค่อยกล้าถามผู้สอน ไม่ซ่อมเพลง ไม่ค่อยเข้าเรียน จึงทำให้การสื่อสารระหว่างผู้เรียนและผู้สอนไม่เป็นไปตามทิศทางของการสอน ผู้เรียนไม่เข้าใจงานและเนื้อหาของรายวิชาใหม่ ๆ ที่อาจารย์ได้เพิ่มเติมในแต่ละคาบจากสาเหตุข้างต้น และอีกสาเหตุคือ ผู้เรียนเรียนเครื่องเอกคือ กลอง ดังนั้นเมื่อจำเป็นต้องเปลี่ยนเครื่องมาใช้เปียโน จึงไม่ค่อยชอบ ไม่ค่อยเข้าเรียน ในด้านเนื้อหาของรายวิชา ผู้เรียนไม่ได้ให้ความเห็นใด ๆ ผู้เรียนกล่าวว่าบทเพลงที่ใช้ฝึกมีความยากเนื่องจากไม่มีคามคุ้นเคยต่อเพลงแจ๊ซ เมื่ออาจารย์ให้ฝึกจังหวะสวิงซึ่งมีการเน้นจังหวะหนักที่เปลี่ยนไปจึงปฏิบัติไม่ค่อยได้

นักศึกษา H

ผู้เรียนไม่ค่อยได้พูดคุยกับผู้สอน เนื่องจากต้องทำงานกลางคืนกลับเข้า เมื่อถึงชั่วโมงเรียนจึงไม่สามารถเดินทางมาเรียนได้ ทำให้การสื่อสารระหว่างผู้เรียนและผู้สอนไม่เป็นไปตามทิศทางของการสอน ผู้เรียนจึงไม่เข้าใจงานและเนื้อหาของรายวิชาใหม่ ๆ ที่อาจารย์ได้เพิ่มเติมในแต่ละคาบ ในด้านเนื้อหาของรายวิชา ผู้เรียนให้ความเห็นว่า “...เป็นวิชาที่ยากในการฝึก ถ้าไม่เข้าใจทฤษฎีดนตรีก็ทำไม่ได้...” โดยผู้เรียนได้เลือกเปียโนในการฝึกดนตรีปฏิภาณ ผู้เรียนกล่าวว่าบทเพลงที่ใช้ฝึกมีความยากเนื่องจากเนื้อหารายวิชานี้สอดคล้องกับการเรียนรู้เพลงแจ๊ซ เมื่ออาจารย์ให้ฝึกจังหวะสวิงซึ่งมีการเน้นจังหวะหนักที่เปลี่ยนไปจึงปฏิบัติไม่ค่อยได้

3) การจูงใจในการเรียน

นักศึกษา A

โดยส่วนตัวผู้เรียนมีการฟังเพลงเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่ได้เรียนในชั่วโมงของการเรียนการสอน แต่ทั้งนี้ไม่ได้เป็นบทเพลงที่ผู้สอนได้มอบหมายให้ในการฝึก เนื่องจากผู้เรียนไม่ชอบในบทเพลงที่เป็นตัวอย่างในการฝึก ผู้เรียนให้ความเห็นว่าวิธีการสอนบางครั้งไม่เข้าใจ และตามไม่ทัน และสื่อการสอนดูเรียบง่ายไม่น่าสนใจมากนัก ในภาพรวมบรรยากาศในการเรียนมีความเหมาะสมแต่อยากใช้เวลาเรียนจัดอยู่ในช่วงบ่าย เพราะผู้เรียนคิดว่าสภาพร่างกายจะมีความสดชื่น กระฉับกระเฉงมากกว่าตอนเช้า และอยากให้มีอุปกรณ์ใช้ในการเรียนการสอนมีความพร้อมมากขึ้น เพื่อแรงกระตุ้นให้อยากฝึกปฏิบัติ

นักศึกษา B

ผู้เรียนอยากฝึกปฏิบัติเครื่องกระทบมากกว่ากีตาร์ ตามเหตุผลที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น จึงทำให้ไม่ยอมฝึก และผู้เรียนไม่ได้ไปหาเพลงฟังเพิ่มเติม ผู้เรียนให้ความเห็นว่า บางครั้งไม่เข้าใจวิธีการสอน และตามไม่ทัน และการใช้สื่อการสอนดูเรียบง่ายไม่น่าสนใจมากนัก ในภาพรวมบรรยากาศในการเรียนมีความเหมาะสมแต่อยากใช้เวลาเรียนจัดอยู่ในช่วงบ่าย เพราะผู้เรียนคิดว่าสามารถตื่นมาเรียนได้ทัน และอยากให้มีสูตรจัดให้มีอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนมีความพร้อมมากขึ้น เช่น เพิ่มเครื่องขยายเสียง คอมพิวเตอร์ในการฟังเพลง เป็นต้น

นักศึกษา C

โดยส่วนตัวผู้เรียนมีการฟังเพลงเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่ได้เรียนในชั่วโมงของการเรียนการสอน แต่ทั้งนี้ไม่ได้เป็นบทเพลงที่ผู้สอนได้มอบหมายให้ในการฝึก ผู้เรียนให้ความเห็นว่าวิธีการสอนเข้าใจยากในบางหัวข้อ ตามไม่ทันในคำศัพท์ที่อาจารย์ใช้ และสื่อการสอนดูเรียบง่ายไม่น่าสนใจมากนัก ผู้เรียนอยากให้จัดเวลาเรียนอยู่ในช่วงบ่าย เพราะผู้เรียนคิดว่าสามารถตื่นมาเรียนได้ทัน และอยากให้มีสูตรจัดให้มีอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนมีความพร้อมมากขึ้น เช่น เพิ่มเครื่องขยายเสียง คอมพิวเตอร์ในการฟังเพลง เป็นต้น

นักศึกษา D

โดยส่วนตัวผู้เรียนมีการฟังเพลงเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่ได้เรียนในชั่วโมงของการเรียนการสอน แต่ทั้งนี้ไม่ได้เป็นบทเพลงที่ผู้สอนได้มอบหมายให้ในการฝึก เนื่องจากผู้เรียนต้องเตรียมตัวในการประกวดแข่งขัน หรือซ้อมดนตรีที่ใช้เล่นในการประกอบอาชีพ ผู้เรียนให้ความเห็นว่าวิธีการสอนบางครั้งไม่เข้าใจ และตามไม่ทัน และสื่อการสอนดูเรียบง่ายไม่น่าสนใจมากนัก ในภาพรวมบรรยากาศในการเรียนมีความเหมาะสมแต่อยากใช้เวลาเรียนจัดอยู่ในช่วงบ่าย เพราะผู้เรียนคิดว่าสามารถตื่นมาเรียนได้ทัน และอยากให้มีสูตรจัดให้มีอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนมีความพร้อมมากขึ้น เช่น เพิ่มเครื่องขยายเสียง คอมพิวเตอร์ในการฟังเพลง เป็นต้น

นักศึกษา E

ผู้เรียนได้ฟังเพลงเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่ได้เรียนในชั่วโมงของการเรียนการสอน แต่ทั้งนี้ไม่ได้เป็นบทเพลงที่ผู้สอนได้มอบหมายให้ในการฝึก ส่วนใหญ่เลือกฟังที่ตนเองชอบ ผู้เรียนไม่ได้ให้ความเห็นเรื่องวิธีการสอน เพราะไม่ค่อยเข้าเรียน แต่กล่าวว่ายากให้ผู้สอนเพิ่มสื่อการสอนให้มีความน่าสนใจมากขึ้น ในภาพรวมบรรยากาศในการเรียนมีความเหมาะสมแต่อยากให้เวลาเรียนจัดอยู่ในช่วงบ่าย เพราะผู้เรียนสามารถมาเรียนได้ทันเวลา และเตรียมตัวในการฝึกซ้อมได้ ยากให้มีอุปกรณ์ใช้ในการเรียนการสอนมีความพร้อมมากขึ้น เพื่อแรงกระตุ้นให้อยากฝึกปฏิบัติ

นักศึกษา F

ผู้เรียนไม่ชอบการเรียนวิชานี้ เนื่องจากเป็นสิ่งที่ตนเองไม่ถนัด จะมีอาการเบื่อหน่ายทุกครั้งที่ต้องปฏิบัติ เพราะกลัวทำไม่ได้ และผู้เรียนไม่ชอบในบทเพลงที่เป็นตัวอย่างในการฝึก ผู้เรียนให้ความเห็นว่าวิธีการสอนบางครั้งไม่เข้าใจ และตามไม่ทัน และสื่อการสอนดูเรียบง่ายไม่น่าสนใจมากนัก ในภาพรวมบรรยากาศในการเรียนมีความเหมาะสมแต่อยากให้เวลาเรียนจัดอยู่ในช่วงบ่าย เพราะผู้เรียนคิดว่าสภาพร่างกายจะมีความสุขขึ้น กระฉับกระเฉงมากกว่าตอนเช้า และอยากให้มีอุปกรณ์ใช้ในการเรียนการสอนมีความพร้อมมากขึ้น เพื่อแรงกระตุ้นให้อยากฝึกปฏิบัติ

นักศึกษา G

ผู้เรียนไม่ชอบการเรียนวิชานี้ เนื่องจากเป็นสิ่งที่ตนเองไม่ถนัด จะมีอาการเบื่อหน่ายทุกครั้งที่ต้องปฏิบัติ เพราะกลัวทำไม่ได้ และผู้เรียนไม่ชอบในบทเพลงที่เป็นตัวอย่างในการฝึก ผู้เรียนให้ความเห็นว่าวิธีการสอนบางครั้งไม่เข้าใจ และตามไม่ทัน และสื่อการสอนดูเรียบง่ายไม่น่าสนใจมากนัก ในภาพรวมบรรยากาศในการเรียนมีความเหมาะสมแต่อยากให้เวลาเรียนจัดอยู่ในช่วงบ่าย เพราะผู้เรียนคิดว่าสภาพร่างกายจะมีความสุขขึ้น กระฉับกระเฉงมากกว่าตอนเช้า และอยากให้มีอุปกรณ์ใช้ในการเรียนการสอนมีความพร้อมมากขึ้น เพื่อแรงกระตุ้นให้อยากฝึกปฏิบัติ

นักศึกษา H

ผู้เรียนไม่ชอบในบทเพลงที่เป็นตัวอย่างในการฝึก อยากเล่นเพลงที่ตนเองชอบมากกว่าผู้เรียนให้ความเห็นว่าวิธีการสอนบางครั้งไม่เข้าใจ และตามไม่ทัน และสื่อการสอนดูเรียบง่ายไม่น่าสนใจมากนัก ในภาพรวมบรรยากาศในการเรียนมีความเหมาะสมแต่อยากให้เวลาเรียนจัดอยู่ในช่วงบ่าย เพราะผู้เรียนสามารถตื่นมาเรียนได้ เนื่องจากต้อง และอยากให้มีอุปกรณ์ใช้ในการเรียนการสอนมีความพร้อมมากขึ้น เพื่อแรงกระตุ้นให้อยากฝึกปฏิบัติ

4) ด้านความจำของผู้เรียน

นักศึกษา A

ผู้เรียนสามารถจำทำนองของเพลงได้บ้าง รวมถึงทางเดินคอร์ดของบทเพลงในแต่ละท่อน สามารถวิเคราะห์และอธิบายโครงสร้างของบทเพลงได้ในภาพรวม ในแต่ละชั่วโมงสามารถทบทวนวิธีการเดิมที่อาจารย์ผู้สอนเพิ่มเติมให้มาฝึกปฏิบัติได้ เช่น การเลือกใช้คอร์ดโทน การใช้บันไดเสียง เป็นต้น ผู้เรียนกล่าวว่า “...มันก็คล้ายเพลงที่ผมเล่นแต่ละครับอาจารย์ มันเลยจำได้...” ซึ่งผู้เรียนมีความรู้และเข้าใจในทฤษฎีดนตรีได้ดี สามารถนำหลักการทางทฤษฎีสู่การปฏิบัติ ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้สามารถพัฒนาการปฏิบัติดนตรีปฏิภาณได้ดี

นักศึกษา B

ผู้เรียนไม่สามารถจำทำนองของเพลง ทางเดินคอร์ดของบทเพลงในแต่ละท่อน และโครงสร้างของบทเพลงในภาพรวม ในแต่ละชั่วโมงต้องทบทวนวิธีการเดิมที่อาจารย์ผู้สอนได้ให้ฝึกปฏิบัติเพิ่มเติมหรือถามจากเพื่อนร่วมชั้นตลอดทุกครั้ง ผู้เรียนไม่ค่อยเข้าใจทฤษฎีดนตรีเท่าที่ควร ไม่สามารถนำหลักการทางทฤษฎีสู่การปฏิบัติ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเรียนการปฏิบัติดนตรีปฏิภาณอย่างมาก

นักศึกษา C

ผู้เรียนสามารถจำทำนองของเพลงได้บ้าง รวมถึงทางเดินคอร์ดของบทเพลงในแต่ละท่อน สามารถวิเคราะห์และอธิบายโครงสร้างของบทเพลงได้ในภาพรวม ในแต่ละชั่วโมงสามารถทบทวนวิธีการเดิมที่อาจารย์ผู้สอนได้เพิ่มเติมให้มาปฏิบัติได้ เช่น การเลือกใช้คอร์ดโทน การใช้บันไดเสียง เป็นต้น ผู้เรียนกล่าวว่า “...จริง ๆ แล้ว มันไม่ยากมาก เพียงแต่ผมไม่ค่อยได้ทบทวนครับ...” ผู้เรียนมีความรู้และเข้าใจในทฤษฎีดนตรีในระดับพอใช้ สามารถนำหลักการทางทฤษฎีสู่การปฏิบัติได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้สามารถพัฒนาการปฏิบัติดนตรีปฏิภาณได้ดี

นักศึกษา D

ผู้เรียนสามารถจำทำนองของเพลงได้ รวมถึงทางเดินคอร์ดของบทเพลงในแต่ละท่อน สามารถวิเคราะห์และอธิบายโครงสร้างของบทเพลงได้บ้าง ผู้เรียนกล่าวว่า “...ผมไม่ชอบทฤษฎีเลยอยากเล่นอย่างเดียวมากกว่า...” ทำให้สะท้อนถึงพฤติกรรมของผู้เรียนที่ไม่ค่อยเข้าใจทฤษฎีดนตรีมากนัก สามารถนำหลักการทางทฤษฎีสู่การปฏิบัติได้บ้าง แต่ในภาพรวมยังไม่ดี ซึ่งเป็นสิ่งเป็นอุปสรรคในระดับหนึ่งต่อฝึกการปฏิบัติดนตรีปฏิภาณได้

นักศึกษา E

ผู้เรียนสามารถจำทำนองของเพลงได้บ้าง รวมถึงทางเดินคอร์ดของบทเพลงในแต่ละท่อน สามารถวิเคราะห์และอธิบายโครงสร้างของบทเพลงได้ในภาพรวม ในแต่ละชั่วโมงสามารถทบทวนวิธีการเดิมที่อาจารย์ผู้สอนได้เพิ่มเติมให้มาปฏิบัติได้ เช่น การเลือกใช้คอร์ดโทน การใช้บันไดเสียง เป็นต้น ผู้เรียนมีความรู้และเข้าใจในทฤษฎีดนตรีในระดับพอใช้ สามารถนำหลักการทางทฤษฎีสู่การปฏิบัติได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้สามารถพัฒนาการปฏิบัติดนตรีปฏิภาณได้ดี

นักศึกษา F

ผู้เรียนไม่สามารถจำทำนองของเพลง ทางเดินคอร์ดของบทเพลงในแต่ละท่อน และโครงสร้างของบทเพลงในภาพรวม ในแต่ละชั่วโมงต้องทบทวนวิธีการเดิมที่อาจารย์ผู้สอนได้ให้ฝึกปฏิบัติเพิ่มเติมหรือถามจากเพื่อนร่วมชั้นตลอดทุกครั้ง ผู้เรียนไม่ค่อยเข้าใจทฤษฎีดนตรีเท่าที่ควร ไม่สามารถนำหลักการทางทฤษฎีสู่การปฏิบัติ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเรียนการปฏิบัติดนตรีปฏิภาณอย่างมาก

นักศึกษา G

ผู้เรียนไม่สามารถจำทำนองของเพลง ทางเดินคอร์ดของบทเพลงในแต่ละท่อน และโครงสร้างของบทเพลงในภาพรวม ในแต่ละชั่วโมงต้องทบทวนวิธีการเดิมที่อาจารย์ผู้สอนได้ให้ฝึกปฏิบัติเพิ่มเติมหรือถามจากเพื่อนร่วมชั้นตลอดทุกครั้ง ผู้เรียนไม่ค่อยเข้าใจทฤษฎีดนตรีเท่าที่ควร ไม่สามารถนำหลักการทางทฤษฎีสู่การปฏิบัติ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเรียนการปฏิบัติดนตรีปฏิภาณอย่างมาก

นักศึกษา H

ผู้เรียนไม่สามารถจำทำนองของเพลง ทางเดินคอร์ดของบทเพลงในแต่ละท่อน และโครงสร้างของบทเพลงในภาพรวม ในแต่ละชั่วโมงต้องทบทวนวิธีการเดิมที่อาจารย์ผู้สอนได้ให้ฝึกปฏิบัติเพิ่มเติมหรือถามจากเพื่อนร่วมชั้นตลอดทุกครั้ง ผู้เรียนไม่ค่อยเข้าใจทฤษฎีดนตรีเท่าที่ควร ไม่สามารถนำหลักการทางทฤษฎีสู่การปฏิบัติ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเรียนการปฏิบัติดนตรีปฏิภาณอย่างมาก

5) ด้านเขาวัวปัญญาของผู้เรียน

นักศึกษา A

ผู้เรียนกล่าวว่า หากลิ้มแนวทำนองเพลง จะดูคอร์ดเป็นหลักเพื่อที่จะสามารถเลือกโน้ตให้ตรงกับคอร์ดได้ อาศัยความคุ้นเคยและการซ้อมเพื่อเล่นดนตรีอาชีพทุกวัน การเลือกใช้โน้ตในการบรรเลงสามารถเลือกโน้ตได้หลากหลาย จากการสังเกตพฤติกรรมและความสามารถโดยผู้วิจัย เห็นได้ว่าผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติสู่การสร้างสรรคในการฝึกปฏิบัติได้ ใช้แนวคิดจากเพลงที่เคยเล่น รวมถึงจังหวะต่าง ๆ ที่ได้เลียนแบบ แล้วนำมาประยุกต์ใช้ในการฝึกปฏิบัติได้ดี

นักศึกษา B

จากการสัมภาษณ์ครั้งที่สอง ผู้เรียนกล่าวว่า “...ผมไม่เข้าใจครีบาจารย์ ผมทำไม่ได้ ผมจำไม่ได้ ไม่รู้จะเล่นยังไง...” จากการสังเกตพฤติกรรมและความสามารถโดยผู้วิจัย เห็นได้ว่า ผู้เรียนไม่สามารถทำความเข้าใจ หรือมีความจำในรายละเอียดของเพลงได้ ซึ่งเป็นผลมาจากการไม่เข้าใจ ทฤษฎีดนตรีได้ดีเท่าที่ควร ส่วนความสามารถในการสร้างสรรค์แนวทำนอง และรูปแบบจังหวะใหม่ ผู้เรียนไม่สามารถทำได้เช่นเดียวกัน จนถึงการสอบปลายภาค สามารถปฏิบัติได้เล็กน้อย ลักษณะแนวทำนองและจังหวะซ้ำไปมา แต่ยังไม่ตรงตามเป้าหมายที่ผู้สอนได้วางไว้

นักศึกษา C

ผู้เรียนใช้วิธีการคอร์ดเป็นหลักเพื่อที่จะสามารถเลือกโน้ตให้ตรงกับคอร์ดได้ ดู Key signature เพื่อหาบันไดเสียงหลักที่จะใช้กับเพลง แต่เนื่องจากไม่ค่อยซ้อม ทำให้แนวทางในการสร้างสรรค์ดนตรีปฏิภาณแคบ กล่าวคือ มีการใช้โน้ตและแนวทำนองตามรูปแบบที่ได้รับการแนะนำเท่านั้น ไม่มีการคิดค้นใหม่ให้ดีเท่าที่ควร จากการสังเกตพฤติกรรมและความสามารถจากผู้วิจัย เห็นได้ว่า ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติสู่การสร้างสรรค์ในการฝึกปฏิบัติได้พอสมควร สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ ใช้แนวคิดจากเพลงที่เคยเล่น รวมถึงจังหวะต่าง ๆ ที่ได้เลียนแบบ แล้วนำมาประยุกต์ใช้ในการฝึกปฏิบัติได้ดี

นักศึกษา D

ผู้เรียนใช้วิธีการดู Key signature เพื่อหาบันไดเสียงหลักที่จะใช้กับเพลง ใช้การฟังและประสบการณ์การเล่นดนตรีกลางคืนในการหาแนวทางการสร้างสรรค์แนวทำนองและจังหวะใหม่ แต่เนื่องจากไม่ค่อยซ้อม ทำให้การบรรเลงกับสิ่งที่คิดขัดแย้ง ผลงานจึงไม่ดีเท่าที่ควร จากการสังเกตพฤติกรรมและความสามารถจากผู้วิจัย เห็นได้ว่า ผู้เรียนใช้ความสามารถในการฟัง และความสามารถในการเล่นดนตรีได้หลากหลายชนิด นำมาปรับใช้ สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ ใช้แนวคิดจากเพลงที่เคยเล่น รวมถึงจังหวะต่าง ๆ ที่ได้เลียนแบบ แล้วนำมาประยุกต์ใช้ในการฝึกปฏิบัติได้ดี

นักศึกษา E

ผู้เรียนใช้วิธีการดู Key signature เพื่อหาบันไดเสียงหลักที่จะใช้กับเพลง ใช้การฟังและประสบการณ์การเล่นดนตรีกลางคืนในการหาแนวทางการสร้างสรรค์แนวทำนองและจังหวะใหม่ แต่เนื่องจากไม่ค่อยซ้อม ทำให้การบรรเลงจึงไม่ดีเท่าที่ควร ผู้เรียนกล่าว “...ผมเคยฝึกปฏิบัติการอิมโพรไวส์มาบ้างครับ แต่เป็นแนวอื่น...” จากการสังเกตพฤติกรรมและความสามารถจากผู้วิจัย เห็นได้ว่า ผู้เรียนใช้ความสามารถในการฟัง และความสามารถในการเล่นดนตรีได้หลากหลายชนิด นำมาปรับใช้ สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ ใช้แนวคิดจากเพลงที่เคยเล่น รวมถึงจังหวะต่าง ๆ ที่ได้เลียนแบบ แล้วนำมาประยุกต์ใช้ในการฝึกปฏิบัติได้ดี

นักศึกษา F

จากการสัมภาษณ์ครั้งที่สอง ควบคู่กับการสังเกตพฤติกรรม (ผู้เรียนเข้าเรียนสาย และขาดบ่อย, ผู้วิจัย) ผู้เรียนกล่าวว่า “...หนูไม่เข้าใจเลยอาจารย์ หนูทำไม่ได้อะ มันเล่นยังไง...” เห็นได้ว่าผู้เรียนไม่สามารถทำความเข้าใจ หรือมีความจำในรายละเอียดของเพลงได้ อีกส่วนคือการขาดวินัยในการเรียนและการซ้อม ซึ่งเป็นผลต่อเนื่องที่ผู้เรียนไม่อยากเรียน เนื่องจากการไม่เข้าใจทฤษฎีดนตรีได้ดีเท่าที่ควร ส่วนความสามารถในการสร้างสรรค์แนวทำนอง และรูปแบบจังหวะใหม่ ผู้เรียนสามารถทำได้เล็กน้อย ไม่ยอมปฏิบัติให้ผู้สอนดู จนถึงการสอบปลายภาค ยังคงสามารถปฏิบัติได้เล็กน้อย ลักษณะแนวทำนองและจังหวะซ้ำไปมา แต่ยังไม่ตรงตามเป้าหมายที่ผู้สอนได้วางไว้

นักศึกษา G

ผู้เรียนขาดวินัยในการเรียน และไม่ซ้อมตามที่กำหนด ในภาพรวมจึงไม่สามารถปฏิบัติได้เท่าที่ควร ส่วนหนึ่งคือ ผู้เรียนอยู่ในกลุ่มเครื่องมือเอกกอลอง แต่ต้องเลือกใช้เปียโนในการเรียนทำให้การฝึกปฏิบัติทำได้ไม่ดีเท่าที่ควร ผนวกกับการขาดวินัยในการเข้าเรียน และไม่ขยันซ้อม หรือเข้ามาสอบถามกับอาจารย์ผู้สอน ทำให้กระบวนการเรียนไม่ต่อเนื่อง เมื่อต้องปฏิบัติจึงไม่สามารถสร้างสรรค์แนวทำนองหรือจังหวะใหม่ ๆ ได้ดีนัก ในช่วงสอบปลายภาคผู้เรียนได้ซ้อมมาบ้างเล็กน้อย ทำให้การปฏิบัติดีขึ้น แต่ไม่ตรงตามเป้าหมายที่ผู้สอนได้ตั้งไว้ในเรื่องของเทคนิคการเลือกใช้โน้ต และการประยุกต์รูปแบบจังหวะ

นักศึกษา H

ผู้เรียนกล่าวว่า “...อาจารย์ครับผมใส่มั่ว ๆ ไปนะครับ ผมงงอะ ฟังเอาแล้วใส่ทำนองให้ตรง...” เนื่องจากการไม่ได้เข้าเรียน เพราะผู้เรียนตื่นสาย จึงทำให้ได้รับความรู้และความเข้าใจในเรื่องเทคนิคการสร้างสรรค์ไม่ต่อเนื่อง อีกทั้งไม่ได้เข้ามาสอบถามหรือหาความรู้เพิ่มเติม ในชีวิตประจำวันบรรเลงเครื่องดนตรีประเภทกอลองในการประกอบอาชีพเป็นหลัก แต่ในการเรียนวิชาดนตรี ปฏิมาณผู้เรียนเลือกใช้เปียโน สิ่งที่สังเกตเห็นได้ชัดเจนคือ เรื่องจังหวะ มีการปฏิบัติได้ดี แต่แนวทำนองวนซ้ำไปมาไม่มีแนวคิดใหม่ แต่ไม่ตรงตามเป้าหมายที่ผู้สอนได้ตั้งไว้ในเรื่องของเทคนิคการเลือกใช้โน้ต และการประยุกต์รูปแบบจังหวะ

6) ด้านความถนัดของผู้เรียน

นักศึกษา A

ผู้เรียนมีความชื่นชอบในวิชาชีพนครี จึงเลือกเรียน และเตรียมพร้อมในการเรียนในรายวิชาต่าง ๆ ในด้านดนตรีอยู่เสมอ โดยเฉพาะวิชาปฏิบัติ ชอบฝึกซ้อมอยู่เสมอ การรับรู้และทำความเข้าใจในด้านจังหวะสามารถทำได้ดี สามารถประยุกต์เปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ที่ต่างกันได้ เช่น จากอัตราจังหวะสามเปลี่ยนเป็นจังหวะสี่ เป็นต้น ก็สามารถปฏิบัติได้อย่างไม่ติดขัด ในด้านการฟังเพื่อแยกแยะเสียงดนตรี ผู้เรียนสามารถทำได้ดี สามารถฟังคู่เสียง และคอร์ดได้ดี จากการสัมภาษณ์ผู้เรียน

กล่าวว่า “...ผมเล่นดนตรีทุกวันเลยจำได้ ฟิกโซไลต์ตลอด แกะเพลงตลอด แต่ตอนนี้ อยากรฝึกทักษะการฟังเพิ่มครับ...”

นักศึกษา B

ผู้เรียนมีความชื่นชอบในวิชาชีพดนตรี จึงเลือกเรียน แต่ไม่ค่อยเตรียมความพร้อมในการเรียน มีปัญหาในการเรียนวิชาปฏิบัติ เนื่องจากลงเครื่องมือเอกมิต ทำให้ผลการเรียนในรายวิชาปฏิบัติเครื่องสายดีคืออยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ (จากการสังเกตและติดตามผลจากรายวิชาอื่น ๆ เห็นว่า ผู้เรียนมีผลการเรียนที่ไม่ดีเท่าที่ควร สาเหตุอาจมาจากความมีวินัยในตนเองของผู้เรียน, ผู้วิจัย) ความเข้าใจในบทเพลงไม่ดีเท่าที่ควร ผู้เรียนกล่าวว่าต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจและฝึกซ้อม บางครั้งฟังคำอธิบายพร้อมกับเพื่อนร่วมชั้น ขณะที่เพื่อเข้าใจในเนื้อหาแล้ว แต่ตนเองยังไม่เข้าใจ การแยกแยะเสียงหรือการฟังแนวทำนอง คอร์ด ทำได้ไม่ดีเท่าที่ควร บางครั้งรู้สึกท้อใจ ผู้เรียนกล่าวกับผู้วิจัยว่า “...ผมไม่ได้ซ้อมเองครับ ผมจะพยายามครับ...” ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นผู้เรียนรู้ตนเองดี แต่ยังไม่สามารถควบคุมวินัยตนเองได้

นักศึกษา C

ผู้เรียนมีความชื่นชอบในวิชาชีพดนตรี และครอบครัวมีธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับดนตรี จึงตัดสินใจเลือกเรียน มีการฝึกซ้อมบ้างตามที่อาจารย์ผู้สอนให้ปฏิบัติ แต่ไม่ได้ค้นคว้าหาเพิ่มเติม การรับรู้และทำความเข้าใจในด้านจังหวะสามารถทำได้ดี สามารถประยุกต์เปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ที่ต่างกันได้บ้าง ในด้านการฟังเพื่อแยกแยะเสียงดนตรี ผู้เรียนสามารถทำได้ดี สามารถฟังคู่เสียง และคอร์ดได้ อุปสรรคของผู้เรียนในภาพรวมคือ เวลาในการฝึกซ้อม ผู้เรียนกล่าวว่า ตนไม่สามารถแบ่งเวลาในการฝึกได้ ส่วนใหญ่ใช้เวลาไปกับการเล่นเกมส์ หาความบันเทิง รวมถึงกิจกรรมอื่น ๆ กับเพื่อนในกลุ่มของตน

นักศึกษา D

ผู้เรียนมีความชื่นชอบในวิชาชีพดนตรี จึงเลือกเรียน ผู้เรียนกล่าวว่า “...ผมชอบในวิชาชีพดนตรี อยากรมาเรียนเอาความรู้เพิ่มเติม และประกอบอาชีพทางด้านดนตรี...” ชอบฝึกซ้อมอยู่เสมอ เพราะต้องทำงานด้านดนตรีในช่วงกลางคืน ทำให้การซ้อมกับวงดนตรี เป็นกิจวัตรประจำวันของผู้เรียน และผู้เรียนได้ประกวดการแข่งขันความสามารถทางด้านดนตรีอยู่เสมอตั้งแต่วัยเด็กจนถึงปัจจุบัน การรับรู้และทำความเข้าใจในด้านจังหวะสามารถทำได้ดี สามารถประยุกต์เปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ที่ต่างกันได้บ้าง ติดขัดบ้าง ในด้านการฟังเพื่อแยกแยะเสียงดนตรี ผู้เรียนสามารถทำได้ดี สามารถฟังคู่เสียงและคอร์ดได้ แต่ขาดความเอาใจใส่ในด้านทฤษฎีดนตรี ซึ่งผู้เรียนไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าว

นักศึกษา E

ผู้เรียนมีความชื่นชอบในการบรรเลงดนตรี จึงเลือกเรียน ชอบเรียนวิชาปฏิบัติเป็นหลักแต่ไม่ค่อยใส่ใจในการเรียนในรายวิชาทฤษฎี ประวัติศาสตร์ หรืออื่น ๆ ที่นอกเหนือ การรับรู้และทำความเข้าใจในด้านจังหวะสามารถทำได้ดี สามารถประยุกต์เปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ที่ต่างกันได้ สามารถปฏิบัติได้อย่างไม่ติดขัด ในด้านการฟังเพื่อแยกแยะเสียงดนตรี ผู้เรียนสามารถทำได้ดี สามารถฟังคู่เสียง และคอร์คได้ ผู้เรียนกล่าวว่าได้จัดเวลาฝึกซ้อมด้วยอยู่ตลอด ด้วยความชอบส่วนตัวและต้องเล่นกลางคืนบ้างที่ร้านอาหารของตนเอง แต่ส่วนใหญ่เล่นด้วยความชอบ ความสนุก จากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนคือ มีความเป็นศิลปินสูง จากการสนทนาเพื่อสอบถามเกี่ยวกับภูมิหลังด้านดนตรี ผู้เรียนได้เดินทางไปเรียนไวโอลินแบบส่วนตัวกับอาจารย์ในกรุงเทพมหานคร แต่ในด้านองค์ความรู้ที่เป็นวิชาการเป็นสิ่งที่ผู้เรียนไม่สนใจที่จะทำความเข้าใจ เนื่องจากอาจเห็นว่าไม่สำคัญ

นักศึกษา F

ผู้เรียนกล่าวว่า “...หนูไม่รู้อะไรจะเรียนอะไรดี เลยเลือกเรียนดนตรี...” ในภาพรวมผู้เรียนไม่ค่อยสนใจกิจกรรมหรือเนื้อหาที่เรียน ไม่เอาใจใส่เนื่องจากเกิดจากความไม่ได้ชื่นชอบจริงจังจึงเพียงแต่สามารถปฏิบัติได้ เนื่องจากผู้เรียนเคยอยู่ในวงดนตรีและร่วมกิจกรรมทางด้านดนตรีอยู่บ่อยครั้ง ผู้วิจัยได้สอบถามจากคณาจารย์ได้ความว่า นักศึกษาเป็นเด็กที่มีพรสวรรค์ทางด้านดนตรี หากจริงจังก็สามารถปฏิบัติได้ดี แต่ในภาพรวมเป็นคนที่ไม่เอาใจใส่ในการเรียน การรับรู้และทำความเข้าใจในด้านจังหวะสามารถทำได้ สามารถประยุกต์เปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ที่ต่างกันได้ บ้าง ในด้านการฟังเพื่อแยกแยะเสียงดนตรี ผู้เรียนสามารถทำได้ดี สามารถฟังคู่เสียง และคอร์คได้บ้างเล็กน้อย

นักศึกษา G

เรียนมีความชื่นชอบในวิชาชีพดนตรี จึงเลือกเรียน แต่ไม่ค่อยเตรียมความพร้อมในการเรียน ขาดเรียนอยู่บ่อยครั้ง ในแต่ละสัปดาห์ไม่มีพัฒนาการเกิดขึ้น เนื่องจากผู้เรียนไม่ซ้อม ไม่ใส่ใจต่อการบ้านที่ผู้สอนได้มอบหมาย บางครั้งขณะที่เพื่อนเข้าใจเนื้อหาแล้ว แต่ตนเองยังไม่เข้าใจ การแยกแยะเสียงหรือการฟังแนวทำนอง คอร์ค ทำได้ไม่เต็มที่เท่าที่ควร การปฏิบัติด้านจังหวะไม่ตีมากนัก เนื่องจากสาเหตุเดิมคือ ไม่มาเรียน นอกจากนี้ยังทราบข้อมูลว่า รายวิชาอื่น ๆ ผู้เรียนไม่เข้าเรียนเช่นกัน จึงอาจเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้การเรียนดนตรีไม่พัฒนาเท่าที่ควร

นักศึกษา H

ผู้เรียนมีความชื่นชอบในวิชาชีพดนตรี จึงเลือกเรียน ผู้เรียนกล่าวว่า “...ผมชอบในวิชาชีพดนตรี อยากมาเรียนเอาความรู้เพิ่มเติม ได้วุฒิด้วยครับ...” ชอบฝึกซ้อมอยู่เสมอ เพราะต้องทำงานด้านดนตรีในช่วงกลางคืน ทำให้การซ้อมกับวงดนตรี เป็นกิจวัตรประจำวันของผู้เรียน การรับรู้และทำความเข้าใจในด้านจังหวะสามารถทำได้ดี สามารถประยุกต์เปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ที่ต่างกันได้บ้าง ติดขัดบ้าง ในด้านการฟังเพื่อแยกแยะเสียงดนตรี ผู้เรียนสามารถทำได้ดี สามารถฟังคู่เสียง และคอร์คได้

4.2 วิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ทั้ง 8 คนมาวิเคราะห์เพื่อหาปัจจัยด้านบวก และปัจจัยด้านลบที่สัมพันธ์กับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ในแต่ละด้าน เพื่อสังเคราะห์เป็นแนวทางการในการรับมือต่อไป

1) ความพร้อมของผู้เรียน

ในด้านความพร้อมต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาในภาพรวมพบว่า นักศึกษามีการเตรียมตัว และค้นหาความรู้เพิ่มเติมก่อนการเรียนในรายวิชาดนตรีปฎิภาณมีจำนวนน้อยกว่าครึ่งของจำนวนนักศึกษาทั้งหมด จากการสังเกตพฤติกรรมพบว่าโดยส่วนมากนักศึกษาให้ความสนใจและมีความตั้งใจน้อยกว่าที่ควร ซึ่งจากการได้สนทนากับนักศึกษากลุ่มใหญ่และจากการสัมภาษณ์ย่อยพบว่า นักศึกษาให้ความเห็นว่า ดนตรีแจ๊ซหรือการปฏิบัติดนตรีปฎิภาณเป็นสิ่งที่ไกลตัว และไม่สามารถนำมาใช้ได้ จึงไม่ได้ทบทวนหรือหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องก่อนเรียน

อีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้กระบวนการเรียนของนักศึกษาไม่สามารถประสบความสำเร็จได้คือ กิจกรรมบันเทิงอื่น ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการซ่อม หรือศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม เช่น การเล่นเกมส่คอมพิวเตอร์ การใช้โทรศัพท์มือถืออย่างต่อเนื่อง กิจกรรมบันเทิงกลางคืน เป็นต้น เป็นสาเหตุต่อเนื่องที่ส่งผลให้นักศึกษาขาดเรียน หรือมาเรียนสาย ทำให้กิจกรรมการเรียนไม่ต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรวมถึงองค์ความรู้ที่ควรจะได้รับอย่างสมบูรณ์

ความพร้อมก่อนเรียนเป็นสิ่งสำคัญต่อกระบวนการศึกษาวิชาดนตรี เนื่องจากดนตรีเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับทักษะ รวมถึงความรู้และเข้าใจในเนื้อหาทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยผู้เรียนต้องสามารถนำปัจจัยทั้งสองส่วนเชื่อมโยง และบูรณาการเข้าด้วยกัน เพื่อให้กระบวนการเรียนมีความพร้อมสามารถรับองค์ความรู้จากผู้สอน นำไปปฏิบัติและประยุกต์ใช้ได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์

2) ความสนใจของผู้เรียน

ในด้านความสนใจของนักศึกษาในภาพรวมพบว่า โดยส่วนมากนักศึกษาให้ความสนใจและมีความตั้งใจน้อยกว่าที่ควร ซึ่งจากการได้สนทนากับนักศึกษากลุ่มใหญ่และจากการสัมภาษณ์ย่อยพบว่า นักศึกษาให้ความเห็นว่า ดนตรีแจ๊ซเป็นสิ่งที่ไกลตัว และฝึกบรรเลงยาก ส่วนใหญ่บรรเลงเพลงสมัยนิยมกันเป็นหลัก ทำให้ความสนใจต่อเนื่องหาของรายวิชาลดลง

อีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้กระบวนการเรียนของนักศึกษาไม่สามารถประสบความสำเร็จได้คือ กิจกรรมหลังเลิกเรียน ส่วนใหญ่เป็นความบันเทิงที่เป็นอุปสรรคต่อการซ่อม หรือศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม เช่น การเล่นเกมส่คอมพิวเตอร์ การใช้โทรศัพท์มือถืออย่างต่อเนื่อง เป็นต้น เป็นสาเหตุต่อเนื่องที่ส่งผลให้นักศึกษาขาดเรียน หรือมาเรียนสาย นอกจากนี้ใช้โทรศัพท์มือถือในขณะที่มีการเรียนการสอน ส่งผลให้ความสนใจและตั้งใจในช่วงเวลาระหว่างเรียนลดลงอย่างมาก

ความสนใจของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากต่อกระบวนการเรียนการสอน เนื่องจากความสนใจจากตัวผู้เรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้การรับรู้ในองค์ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากผู้สอนเกิดขึ้นได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้จากผู้เรียนที่จะต้องเอาใจใส่และตั้งใจในช่วงโมฆการสอนแล้ว การวางแผนการสอน รวมถึงเครื่องมือที่ใช้ในการสอนยังเป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความสนใจต่อเนื้อหา ตั้งใจเรียนรู้และฝึกปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

3) การจูงใจในการเรียน

จากการศึกษาพบว่า นักศึกษาได้ให้ความเห็นตรงกันทั้งหมดในด้านสื่อการสอน ในรายวิชาที่มีความเป็นวิชาการมากเกินไป ทำให้การเรียนการสอนไม่มีความผ่อนคลาย หรือน่าสนใจเท่าที่ควร ส่งผลต่อความสนใจของนักศึกษา เป็นผลกระทบต่อนื่องใจความเอาใจใส่และรับผิดชอบต่อการฝึกซ้อมลดลง

ส่วนการทำสิ่งจูงใจให้แก่ตนเองในการเรียน พบว่าแต่ละคนมีวิธีการที่แตกต่างกันตามความถนัด แต่โดยส่วนใหญ่ใช้วิธีการหาเพลงที่ตนเองชื่นชอบเป็นตัวตั้ง หรือศิลปินที่ตนชื่นชอบในการสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้และฝึกซ้อม

4) ด้านความจำของผู้เรียน

ในภาพรวมพบว่า ไม่มีนักศึกษาคนใดที่สามารถจำบทเพลง หรือแนววิธีการฝึกได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ บางคนจำทำนองเพลงได้ บางคนสามารถจำทางเดินคอร์ดทั้งหมด แต่จากการสังเกตและสัมภาษณ์ได้ข้อมูลว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้ทบทวนหลังจากหมดชั่วโมงสอน จะทำการทบทวนเมื่อใกล้ถึงเวลาสอบ หรือบางครั้งทบทวนก่อนถึงคาบเรียนถัดไปอีกสัปดาห์ ทำให้พัฒนาการด้านความจำต่อบทเพลงต่าง ๆ ไม่ต่อเนื่อง อีกทั้งยังมีรายวิชาอื่น ๆ ที่นักศึกษาต้องรับผิดชอบในการเรียนส่งผลให้การเรียนในรายวิชาไม่มีประสิทธิผลเพียงพอ

ปัจจัยอีกด้านที่สะท้อนถึงปัญหาความจำ คือความเข้าใจในทฤษฎีดนตรี เนื่องจากองค์ประกอบของบทเพลงต่าง ๆ ที่เป็นตัวอย่างหรือแบบฝึกในการเรียนเป็นการประยุกต์ และมีความสัมพันธ์กับหลักทฤษฎีดนตรี โดยหากนักศึกษาสามารถทำความเข้าใจในองค์ความรู้ทางทฤษฎีได้ อาจทำให้กระบวนการจดจำทำได้ง่ายขึ้น ซึ่งจะเป็นผลดีต่อกระบวนการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นได้

5) ด้านเชวาร์ปัญญาของผู้เรียน

ทักษะในการแก้ปัญหา หรือเชวาร์ปัญญาของนักศึกษาในภาพรวมพบว่า โดยส่วนใหญ่ไม่สามารถปฏิบัติได้ดีเท่าที่ควร กล่าวคือ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของเพลง หรืออัตราจังหวะ นักศึกษาไม่สามารถปฏิบัติได้ โดยนักศึกษาที่สามารถปฏิบัติได้ให้ข้อมูลว่า ผู้เรียนใช้ความเข้าใจในองค์ประกอบของคอร์ดเป็นหลักในการแก้ไขปัญหา เนื่องจากเป็นตัวช่วยในการสร้างแนวทำนอง และประยุกต์จากทำนองของบทเพลงเดิมซึ่งเป็นหลักการสำคัญในการฝึกปฏิบัติดนตรีปฏิภาณ

ความสามารถด้านเขาวนปัญญา นั้นไม่สามารถพัฒนาได้มากนัก เนื่องจากเป็นความสามารถที่ติดตัวผู้เรียนมาตั้งแต่กำเนิด ขึ้นอยู่กับพันธุกรรมทางครอบครัว แต่ทั้งนี้การพัฒนาทักษะทางด้านเขาวนปัญญาสามารถกระทำได้ แต่ทั้งนี้ผู้เรียนต้องมีวินัยและความเอาใจใส่มาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงปัจจัยด้านอายุเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาทักษะดังกล่าว เพราะหากอายุมากจนเกินไป กระบวนการดังกล่าวก็ไม่สามารถกระทำได้ หรือเสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์

6) ด้านความถนัดของผู้เรียน

จากการศึกษาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความถนัดในการเรียนรู้ดนตรี มีความสามารถในการรับรู้ระดับเสียง แยกแยะขั้นคู่ รวมถึงเสียงประสานเบื้องต้นได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งเพียงพอต่อการเรียนดนตรี แต่มีนักศึกษาบางคนที่ไม่สามารถเข้าใจและแยกแยะความแตกต่างของระดับเสียงได้ ซึ่งเป็นปัญหาที่ส่งผลให้การเรียนมีอุปสรรคเนื่องจากการฟังและแยกแยะองค์ประกอบทางดนตรีได้ เป็นคุณสมบัติที่สำคัญของนักศึกษาดนตรี ซึ่งหากผู้เรียนขาดทักษะดังกล่าวอาจทำให้ผลการเรียน รวมถึงผลสัมฤทธิ์ไม่เป็นไปในทางที่ดี

ปัจจัยด้านความถนัดเป็นองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับทักษะทางด้านเขาวนปัญญา เนื่องจากความถนัด หรืออาจเรียกว่า พรสวรรค์ทางด้านดนตรี ไม่สามารถกำหนดได้อย่างชัดเจน เนื่องจากพันธุกรรมของแต่ละบุคคลอย่างที่ใดกล่าวมาแล้ว แต่ทั้งนี้การพัฒนาทักษะดังกล่าวสามารถกระทำได้ หากผู้เรียนมีความตั้งใจและเอาใจใส่ มีวินัย หมั่นฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง การรับรู้และเข้าใจในศาสตร์ด้านดนตรีจะสามารถพัฒนาขึ้นไปทิศทางที่ดีได้

4.3 แนวทางในการรับมือและแก้ไขปัญหา

ผู้วิจัยได้สรุปและสังเคราะห์แนวทางในการรับมือจากผลการวิจัยที่ได้วิเคราะห์เบื้องต้น เพื่อนำมาสร้างแนวทางและเครื่องมือประกอบการเรียนการสอนในรายวิชาดนตรีปฏิภาณในอนาคตต่อไป

1) ด้านผู้สอน

จากผลการศึกษาพบว่า ปัญหาสำคัญของผู้สอนในรายวิชาทักษะดนตรีปฏิภาณ คือ การใช้สื่อการสอนที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักศึกษาให้มีความสนใจ และกระตุ้นหรือรื้อฟื้นต่อการเรียนได้ จึงควรมีการพัฒนาชุดการสอนจากปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของหลักสูตรในการจัดหางบประมาณที่สนับสนุนการเรียนรู้นักศึกษา

ด้านการสอน ผู้สอนควรพัฒนาเทคนิคการสอน ในการอธิบายความจากเรื่องให้นักศึกษาเข้าใจได้ง่าย ด้วยกลวิธีหรือยกตัวอย่างให้ดูง่ายขึ้น เพื่อให้ นักศึกษาสามารถปรับตัว และเกิดความสนใจในกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวได้

นอกจากนี้ผู้สอนอาจเพิ่มช่องทางในการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนให้มากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสอบถามข้อสงสัย แนวทางในการฝึกซ้อม ได้สะดวกมากยิ่งขึ้น ผู้สอนควรมี

การจัดประชุมกับคณาจารย์ในรายวิชาอื่น ๆ เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลและพฤติกรรมของนักศึกษา เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาให้ไปในทิศทางเดียวกัน

2) ด้านผู้เรียน

ปัญหาที่สำคัญมากที่สุดของผู้เรียน คือความรับผิดชอบ และความเอาใจใส่ในการเรียน เพราะผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นมีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบ และระเบียบวินัยในการเรียนของนักศึกษา หลักสูตรควรมีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยการตั้งกฎเกณฑ์ที่มีความชัดเจนในการสร้างบทลงโทษ เพื่อให้เป็นตัวอย่างต่อการสร้างระเบียบวินัย ความรับผิดชอบที่นักศึกษาบางคนไม่สามารถบังคับตนเองได้จากสื่อออนไลน์หรือปัจจัยเสี่ยงจากกิจกรรมที่นอกเหนือจากการเรียน

การศึกษาในระดับอุดมศึกษามีความจำเป็นอย่างมากในการสร้างวินัยและรับผิดชอบโดยตนเอง เพราะความอิสระในการเรียนมีผลกระทบทั้งข้อดีข้อเสียที่จะส่งผลกระทบต่ออนาคตของนักศึกษา แต่ละคนเปลี่ยนแปลงตามพฤติกรรมของตน ว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด โดยไม่มีใครสามารถควบคุมได้นอกจากตัวของนักศึกษาเองเท่านั้น

3) ด้านสื่อการสอนและความพร้อมของอุปกรณ์ในการเรียนการสอน

สื่อการเรียนรู้เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา นอกจากเป็นตัวช่วยให้แก่ผู้สอนในการถ่ายทอดองค์ความรู้แล้ว ยังเป็นจุดสร้างความน่าสนใจ รวมถึงการสร้างแรงบันดาลใจให้นักศึกษามีความตื่นตัวในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

หลักสูตรและผู้สอนควรมีการจัดประชุมร่วมกับคณะในการแก้ไขปัญหาคความพร้อมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนเช่น คอมพิวเตอร์ประจำห้องเรียน อุปกรณ์ขยายเสียง และเครื่องฉายโปรเจ็คเตอร์ที่มีคุณภาพที่มีความพร้อมต่อการใช้งานอยู่ตลอด

คณะต้นสังกัดควรมีการสำรวจตำราในการเรียนรู้อย่างจริงจัง โดยเฉพาะตำราต่างประเทศที่มีเนื้อหาชัดเจน สามารถนำมาใช้ได้อย่างมีคุณภาพ เพื่อเป็นแนวทางที่มีความหลากหลายในการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และกลุ่มนักศึกษาในแต่ละรูปแบบต่อไปในอนาคต

องค์ประกอบในการจัดการเรียนการสอนที่ประกอบด้วยผู้สอน ผู้เรียน และสื่อการสอน ควรมีความพร้อมและมีทิศทางที่เป็นไปในทางเดียวเพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จได้ด้วยดี นอกจากนี้บรรยากาศและสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนเป็นสิ่งสำคัญอีกด้าน ที่จะช่วยส่งเสริมให้การเรียนการสอนมีแรงจูงใจมากขึ้น ส่งเสริมให้นักศึกษาได้ทดลองปฏิบัติในสถานการณ์จริง เพื่อให้สามารถนำองค์ความรู้และวิธีการในชั้นเรียนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างเหมาะสม สามารถแก้ไขปัญหาลักษณะเฉพาะหน้าได้อย่างเต็มประสิทธิภาพต่อไป

บทที่ 5

อภิปรายและวิจารณ์ผล สรุป และข้อเสนอแนะ

การศึกษากระบวนการเรียนทักษะดนตรีปฏิภาณของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ทักษะการปฏิบัติดนตรีปฏิภาณของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 หลักสูตรดนตรีสากล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ โดยนำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์และสรุปผลได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อการเรียนรู้ในมิติของผู้เรียน

1) ความพร้อมของผู้เรียน

นักศึกษา A

เครื่องมือเอกกีตาร์ มีพื้นฐานทักษะทางการปฏิบัติในระดับดี พื้นฐานทฤษฎีดนตรีในระดับปานกลาง มีการเตรียมตัวก่อนเรียน และทบทวนหลังจากเลิกเรียน เข้าเรียนสายบ่อยครั้ง เนื่องจากนอนดึก

นักศึกษา B

เครื่องมือเอกกีตาร์ มีพื้นฐานทักษะทางการปฏิบัติในระดับต้องปรับปรุง พื้นฐานทฤษฎีดนตรีในระดับอ่อน ไม่เคยเตรียมตัวก่อนเรียน และไม่ทบทวนหลังจากเลิกเรียน มาเรียนสายและขาดเรียนบ่อยครั้ง

นักศึกษา C

เครื่องมือเอกเปียโน มีพื้นฐานทักษะทางการปฏิบัติในระดับพอใช้ พื้นฐานทฤษฎีดนตรีในระดับปานกลาง ไม่เคยเตรียมตัวก่อนเรียน แต่ทบทวนหลังจากเลิกเรียนบ้าง มาเรียนสายและขาดเรียนบ่อยครั้ง

นักศึกษา D

เครื่องมือเอกเปียโน มีพื้นฐานทักษะทางการปฏิบัติในระดับดี สามารถปฏิบัติเครื่องดนตรีได้หลายชนิด พื้นฐานทฤษฎีดนตรีในระดับปานกลาง ไม่เคยเตรียมตัวก่อนเรียน แต่ทบทวนหลังจากเลิกเรียนบ้าง มาเรียนสายและขาดเรียนบ่อยครั้ง

นักศึกษา E

เครื่องมือเอกไวโอลิน มีพื้นฐานทักษะทางการปฏิบัติในระดับพอใช้ พื้นฐานทฤษฎีดนตรีในระดับปานกลาง ไม่เคยเตรียมตัวก่อนเรียน แต่ทบทวนหลังจากเลิกเรียนบ้าง มาเรียนสายและขาดเรียนบ่อยครั้ง

นักศึกษา F

เครื่องมือเอกไวโอลิน มีพื้นฐานทักษะทางการปฏิบัติในระดับที่ต้องปรับปรุง พื้นฐานทฤษฎีดนตรีในระดับปานกลาง ไม่เคยเตรียมตัวก่อนเรียน และไม่ทบทวนหลังจากเลิกเรียน มาเรียนสายและขาดเรียนบ่อยครั้ง ขาดความตั้งใจ

นักศึกษา G

เครื่องมือเอกกลองชุด มีพื้นฐานทักษะทางการปฏิบัติในระดับต้องปรับปรุง พื้นฐานทฤษฎีดนตรีในระดับอ่อน ไม่เคยเตรียมตัวก่อนเรียน และไม่ทบทวนหลังจากเลิกเรียน มาเรียนสายและขาดเรียนบ่อยครั้ง

นักศึกษา H

เครื่องมือเอกกลองชุด มีพื้นฐานทักษะทางการปฏิบัติในระดับดี พื้นฐานทฤษฎีดนตรีในระดับปานอ่อน ไม่เคยเตรียมตัวก่อนเรียน แต่ ทบทวนหลังจากเลิกเรียนบ้าง มาเรียนสายและขาดเรียนบ่อยครั้ง

2) ความสนใจของผู้เรียน

นักศึกษา A

ให้ความสนใจกับเนื้อหาของรายวิชา หมั่นสอบถามข้อสงสัยจากผู้สอน ศึกษาบทเพลงที่ใช้ฝึกโดยการหาฟังเพิ่มเติม

นักศึกษา B

ไม่สนใจกับเนื้อหาของรายวิชา ไม่กล้าสอบถามข้อสงสัยจากผู้สอน ไม่สนใจบทเพลงที่ใช้ฝึก

นักศึกษา C

ไม่สนใจกับเนื้อหาของรายวิชา สอบถามข้อสงสัยจากผู้สอนบ้างหากเกิดข้อสงสัย ศึกษาบทเพลงที่ใช้ฝึกโดยการหาฟังเพิ่มเติมบ้างเล็กน้อย

นักศึกษา D

ไม่สนใจกับเนื้อหาของรายวิชา สอบถามข้อสงสัยจากผู้สอนบ้างหากเกิดข้อสงสัย ไม่สนใจบทเพลงที่ใช้ฝึก

นักศึกษา E

ไม่สนใจกับเนื้อหาของรายวิชา สอบถามข้อสงสัยจากผู้สอนบ้างหากเกิดข้อสงสัย ไม่สนใจบทเพลงที่ใช้ฝึก

นักศึกษา F

ไม่สนใจกับเนื้อหาของรายวิชา สอบถามข้อสงสัยจากผู้สอนบ้างหากเกิดข้อสงสัย ไม่สนใจบทเพลงที่ใช้ฝึก

นักศึกษา G

ไม่สนใจกับเนื้อหาของรายวิชา ไม่กล้าสอบถามข้อสงสัยจากผู้สอน ไม่สนใจบทเพลงที่ใช้ฝึก

นักศึกษา H

ไม่สนใจกับเนื้อหาของรายวิชา สอบถามข้อสงสัยจากผู้สอนบ้างหากเกิดข้อสงสัย ไม่สนใจบทเพลงที่ใช้ฝึก

3) การสนใจในการเรียน

นักศึกษา A

ฟังบทเพลงใหม่เพื่อเป็นแนวทางในการฝึกและสร้างแรงจูงใจในการเรียน ผู้เรียนมีความพึงพอใจในวิธีการสอนและสื่อการสอน แต่อยากให้เพิ่มเติมสื่อการสอนที่น่าสนใจมากขึ้น ด้านบรรยากาศและอุปกรณ์ที่ไม่พร้อมทำให้ไม่อยากเรียน

นักศึกษา B

ไม่สามารถสร้างแรงจูงใจในการเรียนได้โดยตนเอง ผู้เรียนมีความพึงพอใจในวิธีการสอนและสื่อการสอน แต่อยากให้เพิ่มเติมสื่อการสอนที่น่าสนใจมากขึ้น ด้านบรรยากาศและอุปกรณ์ที่ไม่พร้อมทำให้ไม่อยากเรียน

นักศึกษา C

ฟังบทเพลงใหม่เพื่อเป็นแนวทางในการฝึกและสร้างแรงจูงใจในการเรียน ผู้เรียนมีความพึงพอใจในวิธีการสอนและสื่อการสอน แต่อยากให้เพิ่มเติมสื่อการสอนที่น่าสนใจมากขึ้น ด้านบรรยากาศและอุปกรณ์ที่ไม่พร้อมทำให้ไม่อยากเรียน

นักศึกษา D

ฟังบทเพลงใหม่เพื่อเป็นแนวทางในการฝึกและสร้างแรงจูงใจในการเรียน ผู้เรียนมีความพึงพอใจในวิธีการสอนและสื่อการสอน แต่อยากให้เพิ่มเติมสื่อการสอนที่น่าสนใจมากขึ้น ด้านบรรยากาศและอุปกรณ์ที่ไม่พร้อมทำให้ไม่อยากเรียน

นักศึกษา E

ฟังบทเพลงใหม่เพื่อเป็นแนวทางในการฝึกและสร้างแรงจูงใจในการเรียน ผู้เรียนมีความพึงพอใจในวิธีการสอนและสื่อการสอน แต่อยากให้เพิ่มเติมสื่อการสอนที่น่าสนใจมากขึ้น ด้านบรรยากาศและอุปกรณ์ที่ไม่พร้อมทำให้ไม่อยากเรียน

นักศึกษา F

ไม่สามารถสร้างแรงจูงใจในการเรียนได้โดยตนเอง ผู้เรียนมีความพึงพอใจในวิธีการสอนและสื่อการสอน แต่อยากให้เพิ่มเติมสื่อการสอนให้น่าสนใจมากขึ้น ด้านบรรยากาศและอุปกรณ์ที่ไม่พร้อมทำให้ไม่อยากเรียน

นักศึกษา G

ไม่สามารถสร้างแรงจูงใจในการเรียนได้โดยตนเอง ผู้เรียนมีความพึงพอใจในวิธีการสอนและสื่อการสอน แต่อยากให้เพิ่มเติมสื่อการสอนให้น่าสนใจมากขึ้น ด้านบรรยากาศและอุปกรณ์ที่ไม่พร้อมทำให้ไม่อยากเรียน

นักศึกษา H

ไม่สามารถสร้างแรงจูงใจในการเรียนได้โดยตนเอง ผู้เรียนมีความพึงพอใจในวิธีการสอนและสื่อการสอน แต่อยากให้เพิ่มเติมสื่อการสอนให้น่าสนใจมากขึ้น ด้านบรรยากาศและอุปกรณ์ที่ไม่พร้อมทำให้ไม่อยากเรียน

4) ด้านความจำของผู้เรียน

นักศึกษา A

ผู้เรียนสามารถนำพื้นฐานทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการเรียน จำทำนองและคอร์ดของเพลงได้ สามารถนำเทคนิคที่ได้รับในแต่ละชั่วโมงไปทบทวนได้

นักศึกษา B

ผู้เรียนไม่สามารถนำพื้นฐานทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการเรียน ไม่สามารถจำทำนองและคอร์ดของเพลงได้ หลังเรียนเสร็จไม่สามารถนำความรู้ไปทบทวนได้อย่างเต็มที่

นักศึกษา C

ผู้เรียนสามารถนำพื้นฐานทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการเรียน จำทำนองและคอร์ดของเพลงได้บ้างเล็กน้อย หลังเรียนเสร็จไม่สามารถนำความรู้ไปทบทวนได้อย่างเต็มที่

นักศึกษา D

ผู้เรียนไม่สามารถนำพื้นฐานทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการเรียน จำทำนองและคอร์ดของเพลงได้บ้างเล็กน้อย หลังเรียนเสร็จไม่สามารถนำความรู้ไปทบทวนได้อย่างเต็มที่

นักศึกษา E

ผู้เรียนสามารถนำพื้นฐานทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการเรียน จำทำนองและคอร์ดของเพลงได้บ้างเล็กน้อย หลังเรียนเสร็จไม่สามารถนำความรู้ไปทบทวนได้อย่างเต็มที่

นักศึกษา F

ผู้เรียนไม่สามารถนำพื้นฐานทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการเรียน จำทำนองและคอร์ดของเพลงได้บ้างเล็กน้อย หลังเรียนเสร็จไม่สามารถนำความรู้ไปทบทวนได้อย่างเต็มที่

นักศึกษา G

ผู้เรียนไม่สามารถนำพื้นฐานทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการเรียน ไม่สามารถจำทำนองและคอร์ดของเพลงได้ หลังเรียนเสร็จไม่สามารถนำความรู้ไปทบทวนได้อย่างเต็มที่

นักศึกษา H

ผู้เรียนไม่สามารถนำพื้นฐานทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการเรียนได้ จำทำนองและคอร์ดของเพลงได้บ้างเล็กน้อย หลังเรียนเสร็จไม่สามารถนำความรู้ไปทบทวนได้อย่างเต็มที่

5) ด้านเชาว์ปัญญาของผู้เรียน

นักศึกษา A

ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ มีความสามารถในการสร้างสรรค์แนวทำนองและรูปแบบจังหวะแบบใหม่ ๆ ได้

นักศึกษา B

ผู้เรียนไม่สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลง ไม่สามารถสร้างสรรค์แนวทำนองและรูปแบบจังหวะแบบใหม่ ๆ ได้

นักศึกษา C

ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้บ้างเล็กน้อย เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลง ไม่สามารถสร้างสรรค์แนวทำนองและรูปแบบจังหวะแบบใหม่ ๆ ได้ดีเท่าที่ควร

นักศึกษา D

ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้บ้างเล็กน้อย เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลง สามารถสร้างสรรค์แนวทำนองและรูปแบบจังหวะแบบใหม่ ๆ ได้พอใช้ แต่ไม่ตรงตามวิธีการที่สอน

นักศึกษา E

ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้บ้างเล็กน้อย เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลง สามารถสร้างสรรค์แนวทำนองและรูปแบบจังหวะแบบใหม่ ๆ ได้พอใช้

นักศึกษา F

ผู้เรียนไม่สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลง แต่สามารถสร้างสรรค์แนวทำนองและรูปแบบจังหวะแบบใหม่ ๆ ได้บ้าง

นักศึกษา G

ผู้เรียนไม่สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลง ไม่สามารถสร้างสรรค์แนวทำนองและรูปแบบจังหวะแบบใหม่ ๆ ได้

นักศึกษา H

ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้บ้างเล็กน้อย เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลง ไม่สามารถสร้างสรรค์แนวทำนองและรูปแบบจังหวะแบบใหม่ ๆ ได้ดีเท่าที่ควร

6) ด้านความถนัดของผู้เรียน

นักศึกษา A

ผู้เรียนมีทักษะในการปฏิบัติที่ดี สามารถเข้าใจทฤษฎีและหลักการต่าง ๆ ได้อย่าง

รวดเร็ว

นักศึกษา B

ผู้เรียนมีทักษะในการปฏิบัติที่ต่ำกว่าเกณฑ์ ไม่เข้าใจทฤษฎีดนตรีและหลักการต่าง ๆ

ได้ด้อย่างที่ควร

นักศึกษา C

ผู้เรียนมีทักษะในการปฏิบัติที่ดี สามารถเข้าใจทฤษฎีและหลักการต่าง ๆ ได้

นักศึกษา D

ผู้เรียนมีทักษะในการปฏิบัติที่ดี สามารถเข้าใจทฤษฎีและหลักการต่าง ๆ ได้

นักศึกษา E

ผู้เรียนมีทักษะในการปฏิบัติที่ดี สามารถเข้าใจทฤษฎีและหลักการต่าง ๆ ได้

นักศึกษา F

ผู้เรียนมีทักษะในการปฏิบัติในระดับพอใช้ สามารถเข้าใจทฤษฎีและหลักการต่าง ๆ

ได้บ้าง

นักศึกษา G

ผู้เรียนมีทักษะในการปฏิบัติที่ต่ำกว่าเกณฑ์ ไม่เข้าใจทฤษฎีดนตรีและหลักการต่าง ๆ

ได้ด้อย่างที่ควร

นักศึกษา H

ผู้เรียนมีทักษะในการปฏิบัติที่ดี สามารถเข้าใจทฤษฎีและหลักการต่าง ๆ ได้อย่าง

รวดเร็ว

5.1.2 วิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ทั้ง 8 คนมาวิเคราะห์เพื่อหาปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่สัมพันธ์กับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ในแต่ละด้าน เพื่อสังเคราะห์เป็นแนวทางการในการรับมือต่อไป

1) ความพร้อมของผู้เรียน

นักศึกษามีการเตรียมตัว และค้นหาความรู้เพิ่มเติมก่อนการเรียนในรายวิชาดนตรี ปฏิภาณมีจำนวนน้อยกว่าครึ่งของจำนวนนักศึกษาทั้งหมด กิจกรรมบันเทิงอื่น ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการซ้อม เช่น การเล่นเกมส้อมพิวเตอร์ การใช้โทรศัพท์มือถืออย่างต่อเนื่อง กิจกรรมบันเทิงกลางคืน เป็นต้น ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรวมถึงองค์ความรู้ที่ควรจะได้รับอย่างสมบูรณ์

2) ความสนใจของผู้เรียน

ในด้านความสนใจของนักศึกษาในภาพรวมพบว่า โดยส่วนมากนักศึกษาให้ความสนใจ และมีความตั้งใจน้อยกว่าที่ควร การใช้โทรศัพท์มือถือในขณะที่มีการเรียนการสอน ส่งผลให้ความสนใจ และตั้งใจในช่วงเวลาระหว่างเรียนลดลงอย่างมาก

3) การจูงใจในการเรียน

สื่อการสอนในรายวิชาที่มีความเป็นวิชาการมากเกินไป ทำให้การเรียนการสอนไม่มีความผ่อนคลาย หรือน่าสนใจเท่าที่ควร ไม่มีแรงจูงใจให้นักศึกษาดังใจเรียน

การหาสิ่งจูงใจให้แก่ตนเองในการเรียนของแต่ละคนมีวิธีการที่ต่างกันไปตามความถนัด แต่โดยส่วนใหญ่ใช้วิธีการหาเพลงที่ตนเองชื่นชอบ หรือศิลปินที่ตนชื่นชอบในการสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้

4) ด้านความจำของผู้เรียน

ไม่มีนักศึกษาคณคโตที่สามารถจำบทเพลง หรือแนววิธีการฝึกได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้ทบทวนหลังจากหมดชั่วโมงสอน จะทำการทบทวนเมื่อใกล้ถึงเวลาสอบ หรือบางครั้งทบทวนก่อนถึงคาบเรียนถัดไปอีกสัปดาห์

5) ด้านเชาว์ปัญญาของผู้เรียน

ทักษะในการแก้ปัญหา หรือเชาว์ปัญญาของนักศึกษาในภาพรวมพบว่า โดยส่วนใหญ่ไม่สามารถปฏิบัติได้ดีเท่าที่ควร ผู้เรียนต้องใช้ความเข้าใจในองค์ประกอบของคอร์สเป็นหลักในการแก้ไขปัญหา เนื่องจากเป็นตัวช่วยในการสร้างแนวทำนอง และประยุกต์จากทำนองของบทเพลงเดิมซึ่งเป็นหลักสำคัญในการฝึกปฏิบัติดนตรีปฏิภาณ

6) ด้านความถนัดของผู้เรียน

นักศึกษาส่วนใหญ่มีความถนัดในการเรียนรู้ดนตรี มีความสามารถในการรับรู้ระดับเสียง แยกแยะชั้นคู่ รวมถึงเสียงประสานเบื้องต้นได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งเพียงพอต่อการเรียนดนตรี แต่มีนักศึกษาบางคนที่ไม่สามารถเข้าใจและแยกแยะความแตกต่างของระดับเสียงได้ ซึ่งเป็นปัญหาที่ส่งผลให้การเรียนมีอุปสรรค

5.1.3 แนวทางในการรับมือและแก้ไขปัญหา

1) ด้านผู้สอน

ด้านการสอน ผู้สอนควรพัฒนาเทคนิคการสอน ในการอธิบายความจากเรื่องที่นักศึกษาเข้าใจได้ยาก ด้วยกลวิธีหรือยกตัวอย่างให้ดูง่ายขึ้น เพื่อให้ นักศึกษาสามารถปรับตัว และเกิดความสนใจในกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวได้

2) ด้านผู้เรียน

หลักสูตรควรมีการแก้ไขปัญหาเรื่องระเบียบวินัยในการเรียน โดยการตั้งกฎเกณฑ์ที่มีความชัดเจนในการสร้างบทลงโทษ เพื่อให้เป็นตัวอย่างต่อการสร้างระเบียบวินัย ความรับผิดชอบที่นักศึกษาบางคนไม่สามารถบังคับตนเองได้จากสื่อออนไลน์หรือปัจจัยเสี่ยงจากกิจกรรมที่นอกเหนือจากการเรียน

3) ด้านสื่อการสอนและความพร้อมของอุปกรณ์ในการเรียนการสอน

หลักสูตรและผู้สอนควรมีการจัดประชุมร่วมกับคณะในการแก้ไขปัญหาความพร้อมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนเช่น คอมพิวเตอร์ประจำห้องเรียน อุปกรณ์ขยายเสียง และเครื่องฉายโปรเจ็คเตอร์ที่มีคุณภาพที่มีความพร้อมต่อการใช้งานอยู่ตลอด

5.2 อภิปรายผล

การเรียนรู้ทักษะการปฏิบัติตนตรีปฎิภาณให้สามารถประสบผลสำเร็จได้ ต้องมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลากหลายด้านได้แก่ ผู้เรียน สื่อการสอนสอน ผู้สอน บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในชั้นเรียน ซึ่งทุกด้านต้องจุดมุ่งหมายไปในทิศทางเดียวกัน เปรียบเสมือนฟันเฟืองทางการศึกษา ซึ่งหากปัจจัยใดขาดไปหรือไม่สมบูรณ์ ย่อมส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียนการสอนให้เป็นไปในทางลบได้ ดังที่ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2541: 95-114) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1) ปัจจัยภายนอก คือ ปัจจัยที่เกิดขึ้นภายนอกของตัวผู้เรียน แต่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม แนวคิดและจิตใจของผู้เรียน ทั้งด้านบวกและลบ เช่น สภาพแวดล้อมของห้องเรียน แรงจูงใจ การเสริมแรงจากครู และผู้ปกครอง เครื่องดนตรีของผู้เรียน สภาพสังคมในสถานศึกษา การแสดงดนตรี สื่อการสอนต่าง ๆ เป็นต้น 2) ปัจจัยภายใน คือ ปัจจัยที่เกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียน จากความคิด ความรู้สึก ลักษณะทางกายภาพของผู้เรียน เช่น ทักษะสติ สติปัญญา แรงบันดาลใจ ความชอบ รสนิยมส่วนบุคคล เพศ อายุ เป็นต้น ที่ส่งผลกระทบต่อความคิด จิตใจและพฤติกรรมในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญที่ผลักดัน ส่งเสริมต่อการเรียนดนตรีของผู้เรียน หรืออาจส่งผลด้านลบในการเรียนดนตรีได้ ดังนั้นครูผู้สอนต้องระมัดระวังในการเสริมแรงต่อปัจจัยเหล่านั้นให้เหมาะสม คอยชี้แนะแนวทางในการปรับพฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้เรียน เพื่อเสริมสร้างให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปได้ดี

พฤติกรรมในการเรียนดนตรีของนักศึกษาในปัจจุบัน พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ขาดวินัยในการซ้อม รวมถึงขาดความเอาใจใส่ในการเรียนรู้ในแต่ละครั้งที่มีการเรียนการสอน ปัญหาสำคัญที่เป็นตัวสร้างอุปสรรคให้กับการเรียนการสอนคือ พฤติกรรมการคิดโทรศัพท์มือถือ เนื่องจากในปัจจุบันนี้ความสามารถและประสิทธิภาพในการทำงานโทรศัพท์มือถือมีความหลากหลายมากขึ้น มีโปรแกรมประยุกต์ที่เป็นตัวช่วยให้แก่นักศึกษาได้ใช้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนได้

นอกจากนี้การขาดวินัยต่อการฝึกซ้อม ทำให้พัฒนาการทางด้านทักษะเป็นไปอย่างไม่ต่อเนื่อง ดังที่ วิชชวรรณ ศรีมาศ (2551) ได้ทำการศึกษาตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อการซ้อมวิชาเปียโนของนักเรียนในระดับชั้นต้น ในโครงการดนตรีสำหรับบุคคลทั่วไป วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า ในด้าน

ความคิดเห็นในการซ่อม ผู้เรียนควรสนใจในรายละเอียดของเพลง มีการวางแผนการฝึกซ้อมและควรแก้ไขจุดที่บกพร่องก่อนซ้อมเรื่องอื่น ๆ ด้านการจัดเวลาในการซ้อม ทุกกลุ่มควรมีการตกลงการจัดเวลาซ้อมให้นักเรียนด้วยกัน โดยทำตารางจัดวันเวลาในการซ้อมที่ชัดเจน ซึ่งการจัดระเบียบดังกล่าวทำให้การปฏิบัติได้รับ

แนวทางแก้ไขปัญหาและรับมือกับสภาพการเรียนของนักศึกษาในปัจจุบัน ควรมีการพัฒนาทุกปัจจัยไปพร้อมทั้งด้านผู้สอนที่ต้องพัฒนาเทคนิคการสอนให้มีความชัดเจน และเข้าใจง่าย รวมถึงสามารถสร้างเอกสารประกอบการสอนให้ควบคู่กับการเรียนการสอนได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้การปลูกฝังให้ผู้เรียนสามารถวางแผนการเรียนได้โดยตนเอง ควรมีการจัดอบรม และหมั่นติดตามผลจากคณาจารย์ เพื่อให้เกิดเป็นลักษณะนิสัยในการเรียนที่ดี โดยอาจใช้แนวทางการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติมาประยุกต์ใช้ตามรูปแบบของฮาเบอร์ (Haber, 1975 อ้างถึงใน ปรียาพร, 2546: หน้า 95) โดยฮาเบอร์ได้แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นทำความเข้าใจ ผู้เรียนต้องศึกษาขั้นตอนต่าง ๆ ของทักษะอย่างละเอียดจนเข้าใจว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร สามารถอธิบายถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติได้ 2) ขั้นฝึกหัดจนเป็นพฤติกรรมคงที่ ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะได้รับการฝึกฝน มีการแก้ไขพฤติกรรมให้ถูกต้อง จนความผิดพลาดลดน้อยลงและถูกแทนที่ด้วยพฤติกรรมที่ถูกต้อง พัฒนาจนเกิดความชำนาญได้ 3) ขั้นปฏิบัติได้อย่างอัตโนมัติ เป็นขั้นตอนที่โอกาสผิดจะไม่เกิดขึ้น สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง มีความเชี่ยวชาญต่อทักษะนั้นเป็นอย่างดี

ซึ่งหากนักศึกษาสามารถปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าว อาจทำให้ผลสัมฤทธิ์เปลี่ยนแปลงได้ในทิศทางที่ดีขึ้น เพราะทักษะทางการปฏิบัติสามารถพัฒนาได้ตลอด ต่างจากเขาวนปัญญาและความถนัดส่วนบุคคลที่เป็นสิ่งติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด ทั้งนี้ในการเลือกเรียนวิชาชีพคนตรีจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการคัดกรองบุคคลที่มีความถนัดทางด้านดนตรี เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาระหว่างเรียน ทำให้นักเรียนสามารถวางแผนพัฒนาตนเองก่อนเข้าเรียนระดับอุดมศึกษาได้

ทัศนคติต่อรายวิชาเป็นปัจจัยอีกส่วนที่มีความสำคัญไม่ต่างจากปัจจัยอื่น ๆ เพราะ ทัศนคติจะส่งผลต่อการตั้งใจ และความพยายามในการเรียนวิชาต่าง ๆ หากนักศึกษามีทัศนคติที่ไม่ดีกับรายวิชาหนึ่งแล้ว อาจส่งผลให้กระบวนการเรียนไม่เต็มที่ เกิดความเบื่อหน่าย และไม่เปิดใจรับต่อองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ และไม่ใส่ใจต่อผลการเรียน ซึ่งเป็นอุปสรรคในลักษณะลูกโซ่ต่อเนื่องกัน อาจมีผลกระทบกับการเรียนในรายวิชาอื่นต่อไปเช่นกัน

5.3 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1) การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาในเชิงพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นหลัก ทำให้ผลการวิจัยในบางประเด็นไม่สามารถสะท้อนได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะในด้านผู้สอนและวิธีการสอน ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรมุ่งประเด็นศึกษาให้ครอบคลุมทุกด้าน เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือและสื่อการสอนที่ดีให้แก่นักศึกษา ช่วยให้มีประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ในการเรียนดีขึ้นได้

2) ผลจากการวิจัยครั้งนี้ เป็นแนวทางในการวิจัยกระบวนการสอนของรายวิชาอื่นๆได้ เพื่อหาความสอดคล้อง ความเหมือนและความแตกต่าง สามารถสร้างหลักการสอนและองค์ความรู้ด้านการสอนดนตรีที่มีความหลากหลายได้

3) ผลการวิจัยในครั้งนี้มีขอบเขตที่จำกัด จึงไม่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นตัวแทนกรณีศึกษาใดๆ ได้ เนื่องจากบริบทและปัจจัยด้านความรู้พื้นฐานของแต่ละสถาบันมีความไม่เท่าเทียมกัน จึงควรมีการวิจัยศึกษาเปรียบเทียบเพื่อหาค่ากลางในการสร้างองค์ความรู้แบบสามัญให้แก่ผู้สอนในสถาบันอื่น ๆ ด้วย

4) นำวิธีการและผลจากการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแนวทางในการศึกษากระบวนการถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรีในสถาบันการศึกษาอื่น ๆ เพื่อศึกษาแนวทาง จิตวิทยา และวิธีการในกระบวนการสอน ตามสภาพสังคมต่างๆ เหล่านั้น ที่อาจมีความแตกต่างจากงานวิจัยในครั้งนี้

5) ควรมีการทำวิจัยต่อยอดจากผลวิจัยในครั้งนี้เพื่อสร้างเครื่องมือ และแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างแท้จริงในการรับมือกับปัญหาของการศึกษาทางด้านดนตรีในศตวรรษที่ 21 รวมถึงการปรับสภาพการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน ที่นักศึกษาจำเป็นต้องรู้รอบและรู้จริงในศาสตร์องค์ความรู้ทางด้านดนตรี

บรรณานุกรม

- โกวิทย์ ชันธศิริ. (2550). ตรียางคศิลป์ตะวันตก (เบื้องต้น). กรุงเทพฯ: วี.พรินท์ (1991) จำกัด.
- จเร สำอางค์. (2553). ดนตรีเล่น สมอ่งถ่าน. กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- ชวลิต ชูกำแหง. (2550). การประเมินการเรียนรู้. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2540). กิจกรรมดนตรีสำหรับครู (พิมพ์ครั้งที่3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2541). จิตวิทยาการสอนดนตรี (พิมพ์ครั้งที่4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2544). พฤติกรรมการสอนดนตรี (พิมพ์ครั้งที่3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2555). ดนตรีศึกษา หลักการและสาระสำคัญ (พิมพ์ครั้งที่9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัชชา พันธุ์เจริญ. (2551). ทฤษฎีดนตรี (พิมพ์ครั้งที่8). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เกศกะรัต.
- _____. (2552). พจนานุกรมศัพท์ตรียางคศิลป์ (พิมพ์ครั้งที่3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ เกศกะรัต.
- ต่อพงศ์ อุดรพงศ์. (2551). การศึกษาสภาพการเรียนการสอนวิชาดนตรีปฏิบัติกีตาร์คลาสสิก กรณีศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (ตรียางคศาสตร์สากล) มหาวิทยาลัยทักษิณ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาดนตรี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ทศนา แชมมณี. (2553). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่13). กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์ จำกัด.
- ธิดิ ปัญญาอินทร์. (2550). ระบบการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอนวิชาทฤษฎีดนตรีตะวันตกในมหาวิทยาลัยราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาดนตรี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นพดล ธีรธราดล. (2544). การวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวทางการเดินเบส และการดันเบสในดนตรีแจ๊ซของชาร์ล มิงกัส เรย์ บราวน์ และเอ็ดดี้ โคมส. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาดนตรี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2537). การพัฒนาการสอน. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เบ็ญจวรรณ เหมือนสุวรรณ. (2547). ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเล่นเปียโน ให้ได้เกณฑ์มาตรฐานชั้นสูง ของผู้เรียนเปียโนในสถาบันดนตรีเอกชน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ปรีชา กุลตัน. (2552). การศึกษาการเรียนการสอนกลุ่มวิชาทฤษฎีดนตรีสากล กรณีศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (ดุริยางคศาสตร์สากล) มหาวิทยาลัยทักษิณ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาดนตรี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์ดีจำกัด.
- ปัญญา ทรงเสรี และสุรีย์พร ไชยฤกษ์. (2549). การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment). กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- ปิ่นซ์ชนิด ปัญญาสังข์. (2550). การสอนวิชาขับร้องสากล กรณีศึกษาโรงเรียนดนตรีมีฟ้า. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาดนตรี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุญย์. (2549). ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มุกดา ศรีรงค์และคณะ. (2548). จิตวิทยาทั่วไป (พิมพ์ครั้งที่5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิชชววรรณ ศรีมาศ. (2551). การศึกษาตัวแปรที่ส่งผลต่อการซ้อมวิชาเปียโนของนักเรียนในระดับชั้นต้น กรณีศึกษาโครงการดนตรีสำหรับบุคคลทั่วไป วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาดนตรี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิมล กมลาคณ์. (2551). การศึกษาการจัดการเรียนการสอนการฝึกโสตประสาท กรณีศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาดนตรี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์. (ม.ป.ป.). บทบาทหน้าที่ และความสำคัญของการประเมินผลทางการศึกษา. นครปฐม: วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล. เอกสารอัดสำเนา.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2546). การวัดผลการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 4). กานสินธุ์: ประสานการพิมพ์.
- สมพงษ์ ทองคำ. (2544). แจ๊สในประเทศไทย : กรณีศึกษาทำนองอิมโพรไวเซชันของเทวัญ ทรัพย์แสนยากร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาดนตรี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุพิน บุญชูวงศ์. (2544). หลักการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: ฝ่ายเอกสารและตำรา สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- สุรติ ประพัฒน์รังษี. (2550). กระบวนการฝึกซ้อมดนตรี (กลุ่มเครื่องลมไม้) กรณีศึกษา: นักเรียนเตรียมอุดมดนตรี วิทยาลัยดุริยางคศิลป์. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาดนตรี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2545). จิตวิทยาการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาดนตรีสากล. (2555). มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. เอกสารอัดสำเนา

- อรวรรณ บรรจงศิลป์. (2551). การสอนดนตรีในระดับประถมศึกษา ทฤษฎีและปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อลงกรณ์ แก้วใหญ่. (2551). การใช้แรงจูงใจของครูเปียโนในระดับชั้นต้น กรณีศึกษา:โครงการศึกษาดนตรี สำหรับบุคคลทั่วไป วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล (เสรีเซ็นเตอร์). วิทยานิพนธ์ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาดนตรี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2553). หลักการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรินติ้ง เฮ้าส์.
- Benjamin, T., Horvit, M., & Nelson, R. (2003). *Techniques and Materials of Music* (6th ed.). California:Wadsworth Publishing Company.
- Bluestine, E. (2000). *The Ways Children Learn Music*. Chicago: GIA Publications, Inc.
- Gordon, E. (1971). *The psychology of music teaching*. New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- Hallam, S. (2006). *Music Psychology in Education*. London: Institute of Education, University of London.
- Provost, R. (1994). *The Art and Technique of Performance*. San Francisco: Guitar Solo Publications.
- Steinel, M. (1995). *Building a Jazz vocabulary*. Hal Leonard: Milwaukee.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์
แบบสัมภาษณ์

เรื่อง กระบวนการเรียนทักษะดนตรีปฎิภาณ

สถานที่บันทึกข้อมูล

ผู้บันทึกข้อมูล.....วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

ข้อมูลส่วนบุคคล

1. ชื่อ.....นามสกุล.....
2. วัน เดือน ปี เกิด
วัน .....ที่ ..... เดือน..... พ.ศ. ....ปัจจุบันอายุ.....ปี
เชื้อชาติ ..... สัญชาติ ..... ศาสนา .....
3. เครื่องมือเอก
6. แนวเพลงที่ชอบ
7. ประสบการณ์ด้านดนตรี
  - ด้านการประกวดดนตรี
  - ด้านการแสดงดนตรี
8. ผลงานด้านดนตรี

ข้อมูลด้านการเรียนวิชาดนตรีปฎิภาณ

1. ความพร้อมของผู้เรียน
  - นักศึกษามีการเตรียมตัวก่อนเรียนอย่างไร
  - ระยะเวลาการฝึกซ้อม (ช่วงเวลา และระยะเวลา)
  - ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีดนตรีเป็นอย่างไร
2. ความสนใจของผู้เรียน
  - ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน
  - เนื้อหาของรายวิชา
  - เกี่ยวกับบทเพลงที่ใช้ฝึก

3. การจูงใจในการเรียน

- นักศึกษากระตุ้นตัวเองในการเรียนอย่างไร
- วิธีการของผู้สอน และสื่อการสอน
- บรรยากาศ และความพร้อมของอุปกรณ์ในการเรียน

4. ด้านความจำของผู้เรียน

- โครงสร้าง แนวทำนอง และคอร์ดของเพลงที่ใช้เรียน
- เทคนิคการปฏิบัติดนตรีปฏิภาณในแต่ละชั่วโมงเรียน
- เนื้อหาและทฤษฎีดนตรีที่เกี่ยวข้อง

5. ด้านเขาวีปัญญาของผู้เรียน

- การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า หากลืมชื่อ หรือจำเพลงไม่ได้
- การสร้างสรรค์แนวทำนองใหม่
- การสร้างสรรค์รูปแบบจังหวะใหม่

6. ด้านความถนัดของผู้เรียน

- เหตุผลในการเลือกเรียนดนตรี
- ความเข้าใจในจังหวะ (อัตราจังหวะ รูปแบบจังหวะ)
- ความสามารถในการฟังเสียงดนตรี

ภาคผนวก ข แผนการสอน

แบบเสนอรายละเอียดของรายวิชา (มคอ.3)

ชื่อสถาบันอุดมศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
คณะ : มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

หมวดที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. รหัสและชื่อรายวิชา MUS338
ภาษาไทย : คนตรีปฏิภาณ 1
ภาษาอังกฤษ : Improvisation 1
2. จำนวนหน่วยกิต : 3(2-2-5)
3. หลักสูตรและประเภทของรายวิชา :
หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต หมวดวิชาเฉพาะ (วิชาเอกเลือก)

4. อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชา และอาจารย์ผู้สอน

ลำดับที่	ตำแหน่งวิชาการ	ชื่อ
1.		ดร.กมลธรรม เกือบบุตร

5. ภาคการศึกษา / ชั้นปีที่เรียน : ภาคการศึกษาที่ 2 / ชั้นปีที่ 3
6. รายวิชาที่ต้องเรียนมาก่อน (Pre-requisite) (ถ้ามี) : ไม่มี
7. รายวิชาที่ต้องเรียนพร้อมกัน (Co-requisites) (ถ้ามี) : ไม่มี
8. สถานที่เรียน : ป.ทฤษฎีดนตรี 1
9. วันที่จัดทำหรือปรับปรุงรายละเอียดของรายวิชาครั้งล่าสุด : 1 ธันวาคม 2557

หมวดที่ 2 จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์

1 จุดมุ่งหมายของรายวิชา

- 1.1 เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจหลักการปฏิบัติศัลยกรรมเบื้องต้น
- 1.2 เพื่อให้นักศึกษาสามารถทำศัลยกรรมในจังหวัดและแนวทำนองพื้นฐานได้
- 1.3 เพื่อให้นักศึกษาสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในวิชาชีพของตนเองได้

2 วัตถุประสงค์ในการพัฒนา/ปรับปรุงรายวิชา

เพื่อให้ศึกษามีความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างบันไดเสียงและทางเดินคอร์ด รวมถึงการแบ่งวรรคประโยคทางดนตรีได้อย่างเหมาะสม สามารถนำองค์ความรู้ ทักษะ และไหวพริบ บูรณาการสู่การปฏิบัติจริงได้

หมวดที่ 3 ลักษณะและการดำเนินการ

1. คำอธิบายรายวิชา

พัฒนาความรู้ และเสริมสร้างทักษะการบรรเลงปฏิภาณ ที่อาศัยแนวทำนองกระสวนจังหวัด สำเนียงหลักเสียงเดิม การเคลื่อนตัวจากคอร์ดหนึ่งไปสู่คอร์ดหนึ่ง โดยคำนึงถึงทำนองที่สร้างขึ้นมาสอดคล้องกับคอร์ดที่กำหนดไว้

2. จำนวนชั่วโมงที่ใช้ต่อภาคการศึกษา

บรรยาย	สอนเสริม	การฝึกปฏิบัติ/งานภาคสนาม/การฝึกงาน	การศึกษาด้วยตนเอง
2 ชั่วโมง/ สัปดาห์	ตาม ความ ต้องการของ นักศึกษาเฉพาะ ราย หรือ 1 ชั่วโมง/สัปดาห์	2 ชั่วโมง/สัปดาห์	5 ชั่วโมง/สัปดาห์

หมวดที่ 4 แผนการสอนและการประเมินผล

1. แผนการสอน

สัปดาห์ ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวน (ชม.)	กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน/ สื่อที่ใช้สอน	ผู้สอน
1	ปฐมนิเทศการเรียนรู้	4	บรรยาย	ดร.กมล ธรรม เกื้อบุตร
2	การอิมโพรไวส์เบื้องต้น แนวคิดและวิธีการ	4	บรรยายและฝึกปฏิบัติ โดยใช้ เปียโนและเครื่องดนตรีอื่น ๆ	ดร.กมล ธรรม เกื้อบุตร
3	การอิมโพรไวส์เบื้องต้น แนวคิดและวิธีการ	4	บรรยายและฝึกปฏิบัติ โดยใช้ เปียโนและเครื่องดนตรีอื่น ๆ	ดร.กมล ธรรม เกื้อบุตร
4	Chord tone และ Guide tone ในบันไดเสียง Diatonic (ii7 – V7 – I7 progression)	4	บรรยายและฝึกปฏิบัติ โดยใช้ เปียโนและเครื่องดนตรีอื่น ๆ	ดร.กมล ธรรม เกื้อบุตร
5	Non-Chord tone และ Avoid note ในบันไดเสียง Diatonic	4	บรรยายและฝึกปฏิบัติ โดยใช้ เปียโนและเครื่องดนตรีอื่น ๆ	ดร.กมล ธรรม เกื้อบุตร
6	รูปแบบประโยคของบทเพลง โน้ตระดับแบบต่าง ๆ	4	บรรยายและฝึกปฏิบัติ โดยใช้ เปียโนและเครื่องดนตรีอื่น ๆ	ดร.กมล ธรรม เกื้อบุตร
7	การแปรจังหวะในรูปแบบต่าง ๆ	4	บรรยายและฝึกปฏิบัติ โดยใช้ เปียโนและเครื่องดนตรีอื่น ๆ	ดร.กมล ธรรม เกื้อบุตร
8	สอบกลางภาค			
9	แนวทางการปฏิบัติคีตปฏิภาณ ในบันไดเสียง C Major G Major และ F Major	4	บรรยายและฝึกปฏิบัติ โดยใช้ เปียโนและเครื่องดนตรีอื่น ๆ	ดร.กมล ธรรม เกื้อบุตร
10	การปฏิบัติคีตปฏิภาณในทาง คอร์ด	4	บรรยายและฝึกปฏิบัติ โดยใช้ เปียโนและเครื่องดนตรีอื่น ๆ	ดร.กมล ธรรม

	I - IV - V - I บันไดเสียง C Major G Major และ F Major			เก๋อบุตร
11	การปฏิบัติคีตปฏิภาณในทาง คอร์ด I - IV - V - I บันไดเสียง C Major G Major และ F Major	4	บรรยายและฝึกปฏิบัติ โดยใช้ เปียโนและเครื่องดนตรีอื่น ๆ	ดร.กมล ธรรม เก๋อบุตร
12	การฝึกปฏิบัติโดยเลือกเพลง อิสระ	4	บรรยายและฝึกปฏิบัติ โดยใช้ เปียโนและเครื่องดนตรีอื่น ๆ	ดร.กมล ธรรม เก๋อบุตร
13	การฝึกปฏิบัติโดยเลือกเพลง อิสระ	4	บรรยายและฝึกปฏิบัติ โดยใช้ เปียโนและเครื่องดนตรีอื่น ๆ	ดร.กมล ธรรม เก๋อบุตร
14	การฝึกปฏิบัติโดยเลือกเพลง อิสระ	4	บรรยายและฝึกปฏิบัติ โดยใช้ เปียโนและเครื่องดนตรีอื่น ๆ	ดร.กมล ธรรม เก๋อบุตร
15	การฝึกปฏิบัติโดยเลือกเพลง อิสระ	4	บรรยายและฝึกปฏิบัติ โดยใช้ เปียโนและเครื่องดนตรีอื่น ๆ	ดร.กมล ธรรม เก๋อบุตร
16	สอบปลายภาค			

2. แผนการประเมินผลการเรียนรู้

กิจกรรมที่	ผลการเรียนรู้	วิธีการประเมิน	สัปดาห์ที่ประเมิน	สัดส่วนของการประเมินผล
1	3.3.1 คุณธรรม จริยธรรม 2) มีวินัยและมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่	การเข้าชั้นเรียน	- ทุกสัปดาห์	10%
2	3.3.2 ความรู้ 1) รู้รอบ มีความรู้ในศาสตร์ของคนตรีอย่างกว้างขวางและเป็นระบบ	การสอบ	- สัปดาห์ที่ 8 และ 16	20%
3	3.3.3 ทักษะทางปัญญา 1) คิดเป็น รู้จักแสวงหาข้อมูลในศาสตร์ของคนตรีวิเคราะห์และเลือกข้อมูลได้อย่างเหมาะสม 3) สามารถนำความรู้ทางด้านคนตรีไปใช้อย่างสร้างสรรค์	การสอบ	- สัปดาห์ที่ 8 และ 16	20%
4	3.3.4 ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 2) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ได้เป็นอย่างดี	ประเมินทั้งระหว่างเรียนและหลังเรียนโดยการสังเกต	- ทุกสัปดาห์	5%
5	3.3.5 ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 3) สามารถใช้ภาษาในการสื่อสารได้อย่างเหมาะสม	ประเมินผลจากงานที่มอบหมายให้	- ทุกสัปดาห์	5%
6	3.3.6 ทักษะพิสัย 4) สามารถสร้างผลงานคนตรีและเผยแพร่ต่อสาธารณชนได้	ประเมินจากการปฏิบัติ	- สัปดาห์ที่ 8 และ 16	40%

หมวดที่ 5 ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอน

ตำราและเอกสารหลักหรือข้อมูลแนะนำอื่น ๆ

Steinel, M. (1995). Building a Jazz vocabulary. Hal Leonard: Milwaukee.

Benjamin, T., Horvit, M., & Nelson, R. (2003). Techniques and Materials of Music (6th ed.). California: Wadsworth Publishing Company.

<http://www.jazzguitar.be/>

หมวดที่ 6 การประเมินและปรับปรุงการดำเนินการของรายวิชา

กลยุทธ์การประเมินประสิทธิผลของรายวิชาโดยนักศึกษา

ส่งเสริมให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนและพัฒนารายวิชาผ่านระบบการประเมินออนไลน์ของมหาวิทยาลัย

การปรับปรุงการสอน

การประมวลความคิดเห็นของนักศึกษา การประเมินการสอนของตนเองและสรุปปัญหา อุปสรรค แนวทางการแก้ไขเมื่อสิ้นสุดการสอน เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการปรับปรุงรายวิชาในภาคการศึกษาต่อไป

การทวนสอบมาตรฐานผลการเรียนรู้ของนักศึกษาในรายวิชา

หลักสูตรฯ ตั้งกรรมการในสาขาวิชาตรวจสอบผลการประเมินการเรียนรู้ของนักศึกษา โดยใช้แบบประเมินเพื่อทวนสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักศึกษาประเมินตนเองเกี่ยวกับระดับความรู้ความสามารถ ทักษะ ทดติกรรม ตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ของรายวิชาที่กำหนดไว้ หลังจากเรียนวิชานี้แล้ว

การดำเนินการทบทวนและการวางแผนปรับปรุงประสิทธิผลของรายวิชา

ผู้สอนนำผลการประเมินการสอนของตนเองมาเปรียบเทียบกับข้อคิดเห็นของนักศึกษา เพื่อวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค จุดเด่น และจุดด้อย นำข้อมูลมาพัฒนาเนื้อหาสาระให้ทันสมัย ปรับวิธีการเรียนการสอน และวิธีประเมินผลให้ตรงกับบริบทแวดล้อมของนักศึกษา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ตามสถานการณ์ปัจจุบัน

ประวัติผู้วิจัย

1. ชื่อ นายกมลธรรม เกื้อบุตร
Mr.Kamontam Kuabutr
2. เลขบัตรประชาชน 1819900014031
3. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์
4. หน่วยงานและสถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และไปรษณีย์ อีเล็ททรอนิกส์ (e - mail)

ที่ทำงาน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ม.ราชภัฏพิบูลสงคราม
โทรศัพท์เคลื่อนที่ 0840775865

E - mail: godz_blezz@hotmail.com

ที่อยู่ติดต่อได้สะดวก 41/18 ถ.ชาญเวชกิจ ซ.6 ต.ในเมือง อ.เมือง จ.พิษณุโลก 65000

5. ประวัติการศึกษา

วุฒิการศึกษา	จากสถาบัน	สาขาวิชา	ปีที่จบการศึกษา
ศป.บ. ศึกษาศาสตร์	มหาวิทยาลัยบูรพา	สาขาศึกษาศาสตร์	2551
ศศ.ม. (ดนตรี)	วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล	ดนตรีศึกษา	2554
ปร.ด. (ดนตรี)	วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล	ดนตรีวิทยา	2557

6. สาขาวิชาที่มีความชำนาญพิเศษ ดนตรีวิทยา มานุษยดนตรีวิทยา ดนตรีตะวันตก

7. ประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

ปี (ระยะเวลา)	สถานะ	เรื่อง(แหล่งทุน)
2558 - 2559 1 ปี	สำเร็จ	กระบวนการเรียนทักษะวิชาชีพปฏิภาณของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 หลักสูตรดนตรีสากล มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ได้รับทุน จาก สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

8. ผลงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่

- 1) บทความวิจัยเรื่อง “กระบวนการสอนกีตาร์คลาสสิกของกีรตินันท์ สดประเสริฐ” ในวารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีที่3 ฉบับที่1 มกราคม-มิถุนายน 2554 (หน้า 165-183)
- 2) บทความวิจัยเรื่อง “Ballroom Dance Music in Thai society” ใน Fine Arts International Journal Srinakharinwirot University Vol.18 No.2 July - December 2014 (page 182-200)